

2017

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota 2017

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

Inhoud

1. Verantwoording	5
1.1. Het fonds.....	5
1.2. Actuariële en bedrijfstechnische nota	5
1.3. Mate detaillering	6
2. Organisatie	7
2.1. Structuur.....	7
2.2. Organisatie van het fonds.....	7
2.2.1. Bestuur.....	7
2.2.2. Commissies.....	8
2.2.4. Verantwoordingsorgaan.....	10
2.2.5. Adviseurs.....	11
2.3. Certificering	12
2.3.1. Waarmedkend actuaris.....	12
2.3.2. Accountant	12
2.4. Intern toezicht.....	12
2.4.1. Raad van Toezicht.....	12
2.4.2. Compliance officer	13
2.5. Uitbestedingsbeleid	14
3. Goed pensioenfondsbestuur.....	15
3.1. Verantwoord ondernemen	15
3.1.1. Geschiktheid Bestuurdersprofiel	15
3.1.2. Opleiding	15
3.1.3. Vergoedingsregeling.....	15
3.1.4. Evaluatiebeleid	15
3.1.5. Integriteit (gedragscode).....	15
3.1.6. Klachten- en geschillencommissie	15
3.2.1. Communicatiebeleidsplan en Communicatiejaarplan.....	16
4. Pensioenregeling.....	17
4.1. Verplichtstelling	17
4.2. Vrijwillige aansluiting	17
4.3. Vrijstelling van verplichte deelname.....	18

4.4. Deelnemerschap	18
4.4.1. Vrijwillige voortzetting	18
4.4.2. Premievrije voortzetting bij Arbeidsongeschiktheid	18
4.5. Kenmerken pensioenregeling	19
4.5.1. De Basisregeling en Plusregeling	19
4.5.2. Een korte weergave van de inhoud van de Basisregeling en Plusregeling.....	19
5. Financiële opzet	25
5.1. Technische voorzieningen	25
5.1.1. Technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers	25
5.1.2. Technische voorziening voor risico pensioenfonds	25
5.2. Reserves	27
5.2.1. Vereiste buffer over de technische voorzieningen.....	27
5.2.2. Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)	27
5.2.3. Vereist eigen vermogen (VEV)	27
5.2.4. Algemene reserve	28
5.3. Dekkingsgraad	28
5.3.1. Actuele dekkingsgraad	28
5.3.2. Beleidsdekkingsgraad.....	28
5.3.3. Reële dekkingsgraad	29
5.3.4. Uitgangspunten vaststellen dekkingsgraden.....	29
5.4. Premiebeleid	30
5.4.1. Premiebeleid voor de Basisregeling.....	30
5.4.2. Premiebeleid voor de Plusregeling	31
5.4.3. Kostendekkende premie	32
5.5 Pensioeninkoop	32
5.6 Afkooptarieven	33
5.7 Sturingsmiddelen.....	34
5.7.1 Toeslagbeleid	34
5.7.2. Premiebeleid	34
5.7.3. Kortingsbeleid.....	34
5.8 Risicohouding.....	35
5.9 Haalbaarheidstoets.....	37
6. Vermogensbeheer	40
6.1. Opzet en uitvoering Vermogensbeheeractiviteiten.....	40
6.1.1 Organisatie vermogensbeheer.....	40
6.1.2. Vermogensbeheer	40

6.1.3 Wijze van risicometing en -beheersing	41
6.1.5. Fondsvoorwaarden beleggingsfondsen	42
6.1.6. Derivatenbeleid.....	42
6.1.7. Uitlenen van effecten	43
6.1.8. Concentratierisico	44
6.1.9. Maatschappelijk verantwoord beleggen	45
6.1.10 Investment Beliefs	45
6.2. Strategisch beleggingsbeleid 2016	45
6.2.1 Doelstelling ten aanzien van het Vermogen	45
6.2.2 Risicogebruik	46
6.2.3 Beleid ten aanzien van rentegevoeligheid	47
6.2.4 Strategische wegingen beleggingscategorieën	48
6.2.5 Richtlijnen beleggingsportefeuilles	49
6.2.5.1 Kredietrisico	49
6.2.5.2 Overige restricties	50
6.2.5.3 Valuta-afdekking	51
6.2.6 Benchmarks	52
6.2.6.1 Uitvoeringsbenchmarks	52
6.2.6.2 Benchmark minder liquide categorieën	53
6.2.6.3 Z-score benchmark.....	53
6.2.7 Overige richtlijnen voor het vermogen	54
6.2.7.1 Gebruik bandbreedtes	54
6.2.7.2 Beleggen via Beleggingsinstellingen.....	55
7. Financieel crisisplan	56
8. Toekomstvisie	56
Bijlagen	57
Bijlage I: Fondsdocumenten	57
Bijlage II: Verklaring beleggingsbeginselen	58
Bijlage III: Tabel Correctiefactoren ervaringssterfte	68

1. Verantwoording

1.1. Het fonds

Naam	Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten
Aard fonds	Bedrijfstakpensioenfonds
Vestigingsplaats (statutair)	Amsterdam
KvK-inschrijvingsnummer	34107294
DNB-relatienummer	60792

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (hierna: StiPP) heeft ten doel binnen de werkingssfeer te voorzien in een oudedagsvoorziening voor de werknemers (uitzendkrachten en gedetacheerden) in de uitzendbranche. Ook voorziet StiPP in een oudedagsvoorziening voor payrollers. De uitzendbranche kenmerkt zich door dienstverbanden van korte duur, veelal zijn het mensen die voor het eerst kennis maken met een (verplichte vorm van) pensioenvoorziening. Van belang is dat de regeling de maatschappelijke behoefte vervult om de “witte vlek” – het aantal mensen dat niet onder een (verplichtgestelde) pensioenregeling valt – te verkleinen.

Sociale partners bepalen de inhoud van de pensioenovereenkomst. Zij dragen ook de bestuursleden voor. De verhouding tussen cao-partijen en het bestuur is vastgelegd in het uitvoeringsreglement.

1.2. Actuariële en bedrijfstechnische nota

In de Actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) van het fonds is vastgelegd op welke wijze het fonds uitvoering geeft aan het bepaalde in artikel 145 van de Pensioenwet en paragraaf 9 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Naast de beschrijving van de actuariële opzet en de pensioenregeling wordt ook ingegaan op de organisatiestructuur van het pensioenfonds en het interne beheersingssysteem. Er wordt ook aandacht besteed aan de risicohouding van het fonds, het beleggingsbeleid van het pensioenfonds en de financiële sturingsmiddelen die het ter beschikking heeft.

Het fonds legt iedere wijziging in de Abtn binnen twee weken na de vaststelling van die wijziging over aan De Nederlandsche Bank (DNB).

1.3. Mate detaillering

In deze Abtn wordt het huidige en voorgenomen beleid in strategische zin omschreven.

Het bestuursbeleid is mede vastgesteld op grond van mogelijke variaties in omstandigheden die niet tot nieuw beleid aanleiding geven, maar wel tot een “tactische” aanpassing van gedragslijnen binnen het gekozen beleid kunnen leiden. Voorbeelden hiervan zijn de aanpassing van de berekeningsgrondslagen aan nieuwe overlevingstafels en wijzigingen van de beleggingsmix op grond van economische omstandigheden zolang deze binnen de in deze nota omschreven grenzen blijven. Indien het bestuur meent dat het algemene beleid bijstelling behoeft, zal deze nota dienovereenkomstig worden aangepast.

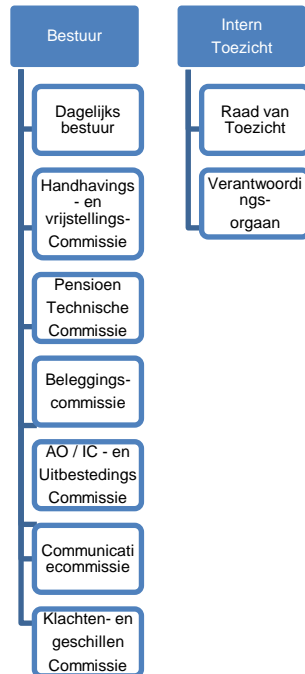
Deze Abtn is door het bestuur vastgesteld in de bestuursvergadering van 10 februari 2017.

De heer P.A. Citroen
Voorzitter

De heer E.H.W. Bosman
Vice-voorzitter

2. Organisatie

2.1. Structuur

2.2. Organisatie van het fonds

2.2.1. Bestuur

Het fonds wordt bestuurd door vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersorganisaties die het fonds hebben opgericht en in stand houden, te weten:

- de Algemene Bond Uitzendondernemingen / ABU gevestigd te Amsterdam;
- de Nederlandse Bond van Bemiddelings- en Uitzendondernemingen (NBBU);
- de FNV, Federatie Nederlandse Vakbeweging, gevestigd te Utrecht;
- de Unie, vakbond voor industrie en dienstverlening, gevestigd te Culemborg; en
- de CNV Vakmensen.nl, gevestigd te Utrecht.

Het bestuur bestaat uit acht leden en is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van werkgeversverenigingen en werknemersverenigingen in de bedrijfstak en een vertegenwoordiger vanuit de gepensioneerden. Uit zijn midden benoemt het bestuur een voorzitter en een vice-voorzitter.

Het bestuur draagt gezamenlijk zorg voor het (dagelijks) beleid van het fonds.

De taken en bevoegdheden van het bestuur zijn bepaald in de statuten van StiPP.

Het bestuur stelt zich bij het uitoefenen van zijn taak onafhankelijk op en draagt er voor zorg dat het fonds uitsluitend handelt ten behoeve van alle belanghebbenden van het fonds. Het bestuur inventariseert daartoe jaarlijks de (neven)functies van de bestuurs- en commissieleden. Hierover wordt gerapporteerd in het jaarverslag van StiPP. Het bestuur heeft in de statuten vastgelegd langs welke procedure bestuursleden kunnen worden benoemd, geschorst of ontslagen.

De samenstelling van het bestuur per in 2017 is als volgt:

Naam	Vertegenwoordiging
De heer P.A. Citroen (voorzitter)	Werkgever
De heer E.H.W. Bosman (vice-voorzitter)	Werknemer
Vacature	Werkgever
De heer R.L. Schikhof	Werkgever
De heer M.J.M. Nuijten	Gepensioneerden
De heer C.A. van Loon ¹	Werknemer
De heer G.J. Seffinga	Werknemer
De heer J.C. de Planque	Werkgever

Geschiktheidsbeleid

Het bestuur heeft een geschiktheidsplan opgesteld. Het geschiktheidsbeleid van het fonds is erop gericht dat binnen het bestuur een zodanig niveau van kennis en ervaring aanwezig is dat zeker is gesteld dat het fonds behoorlijk bestuurd wordt. Ook definieert het geschiktheidsbeleid de benodigde competenties en wordt er aandacht gegeven aan professioneel gedrag. Onderscheiden deskundigheidsgebieden zijn telkens belegd bij ten minste twee personen in het bestuur met meerjarige ervaring in het besturen van een organisatie.

Dagelijks bestuur

Hierin hebben de voorzitters zitting. Het dagelijks bestuur vergadert voor iedere bestuursvergadering. Bepaalde onderwerpen worden hier voorbereid ten behoeve van de bestuursvergadering.

2.2.2. Commissies

Om de werkzaamheden optimaal te kunnen uitvoeren heeft het bestuur commissies ingesteld die onder meer tot taak hebben besluiten die het bestuur moet nemen, voor te bereiden. Het bestuur kan besluiten dat externe deskundigen deel uitmaken van een commissie.

De volgende commissies staan het bestuur bij:

Handhavings- en vrijstellingscommissie

De handhavings- en vrijstellingscommissie heeft onder meer als taak het bestuur te

adviseren over het handhavings- en vrijstellingsbeleid van het fonds. Deze commissie behandelt verder alle relevante zaken die samenhangen met de werkingssfeer en handhaving van de verplichtstelling, aansluitingskwesties en vrijstellingsverzoeken van werkgevers.

In de commissie hebben zitting:

- de heer P.A. Citroen
- de heer G.J. Seffinga

In de vrijstellingscommissie hebben de werkgevers- en de werknemersdelegatie beiden één stem.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie heeft onder meer als taak het bestuur te adviseren over het te voeren beleggingsbeleid en over de beoordeling van het jaarverslag.

In de beleggingscommissie hebben zitting:

- de heer G.J. Seffinga
- de heer P.A. Citroen

De beleggingscommissie wordt bijgestaan door een externe beleggingsadviseur van het fonds:

- de heer M. Euverman

Pensioentechnische commissie

De Pensioentechnische commissie heeft onder meer als taak het bestuur te adviseren over pensioentechnische-, juridische- en actuariële zaken die niet beleggingsgerelateerd zijn. In deze commissie hebben zitting:

- de heer E.H.W. Bosman
- de heer R.L. Schikhof

De pensioentechnische commissie wordt bijgestaan door de adviserend actuaris van het fonds:

- De heer F. Verschuren

AO/IC en uitbestedingscommissie

De AO/IC en uitbestedingscommissie houdt zich voornamelijk bezig met de monitoring van de afspraken met partijen waar de werkzaamheden voor het fonds zijn uitbesteed. De commissie beoordeelt rapportages op tijdigheid en volledigheid. In deze commissie hebben zitting:

- de heer J.C. de Planque
- de heer M.J.M. Nuijten

De AO/IC en uitbestedingscommissie wordt bijgestaan door de externe adviseur mevrouw R. Poldner.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie heeft onder meer als taak het bestuur te adviseren over het communicatiebeleid van het fonds. Deze commissie behandelt alle relevante zaken met betrekking tot communicatie richting de belanghebbenden van het fonds binnen het door het bestuur vastgestelde beleid. In de commissie hebben zitting:

- de heer J.C. de Planque
- de heer C.A. van Loon

De communicatiecommissie wordt bijgestaan door de externe adviseur mevrouw R. Poldner.

Klachten- en geschillencommissie

De klachten- en geschillencommissie is uitsluitend bevoegd tot het nemen van besluiten over klachten dan wel geschillen tussen de deelnemer en het fonds terzake individuele beslissingen uit hoofde van die pensioenregeling die het bestuur terzake van deze deelnemer heeft genomen.

De klachten- en geschillenregeling is geplaatst op de website van het fonds. In de klachten- en geschillencommissie hebben zitting:

- de heer R.L. Schikhof
- de heer C.A. van Loon

Overige zaken

De administrateur en het bestuur behandelen eventuele klachten van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden over de uitvoering van de pensioenregeling.

2.2.4. Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld. De betrokken partijen zijn als volgt vertegenwoordigd:

- ✓ drie leden van de geleding deelnemers;
- ✓ één lid van de geleding pensioengerechtigden;
- ✓ twee leden van de geleding werkgevers.

De leden namens de deelnemers en pensioengerechtigden zijn benoemd door de werknemersorganisaties FNV, CNV Vakmensen en De Unie. De leden namens de werkgevers zijn benoemd door werkgeversverenigingen ABU en NBBU. De leden zijn benoemd voor een periode van vier jaar.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan per 1 januari 2017 is als volgt:

Naam	Vertegenwoordiging
De heer R. van Norel (voorzitter)	Werknemers
Mevrouw E. Tuinstra	Werknemers
Mevrouw I. Nauta	Werknemers
De heer R. Landman	Werkgevers

Vacature	Werknemers
De heer N.J. van Batenburg	Werkgevers

De bepalingen omtrent het verantwoordingsorgaan en hun aandachtsgebieden zijn uitgewerkt in de statuten van het fonds en het reglement verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van bestuur. Dit gebeurt onder andere aan de hand van het jaarverslag, vastgelegde beleidskeuzes voor de toekomst en de bevindingen van het intern toezicht over het uitgevoerde beleid. De bepalingen omtrent het verantwoordingsorgaan zijn uitgewerkt in de statuten van het fonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit over:

- De samenstelling van de premie;
- Het beleid inzake beloningen;
- De vorm en inrichting van het intern toezicht;
- De profielschets voor leden van de raad van toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname
- van verplichtingen door het fonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds; en
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst.

Daarnaast adviseert het verantwoordingsorgaan het bestuur naar aanleiding van de melding van disfunctioneren van het bestuur door de raad van toezicht.

Het advies van het verantwoordingsorgaan wordt door het bestuur op een zodanig tijdstip gevraagd dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de in de opsomming onder bevoegdheden bedoelde besluiten. Bij het vragen van advies wordt aan het verantwoordingsorgaan een overzicht verstrekt van de beweegredenen voor het besluit en van de gevolgen die het besluit naar verwachting voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zal hebben. Het verantwoordingsorgaan is verplicht binnen een redelijke termijn een advies uit te brengen.

Daarnaast komen het bestuur en het verantwoordingsorgaan ten minste twee maal per kalenderjaar in vergadering bijeen. Tijdens deze vergaderingen worden zaken besproken waarover het bestuur of het verantwoordingsorgaan overleg wenselijk acht.

2.2.5. Adviseurs

Het bestuur laat zich bijstaan door externe adviseurs op actuair, beleggingstechnisch, juridisch en fiscaal gebied. Het bestuur blijft te allen tijde eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het fonds en houdt dan ook toezicht op zijn adviseurs.

Externe bestuursondersteuning

De externe bestuursadviseur houdt zich met name bezig met de regie op de uitbestede partijen. Het fonds heeft mevrouw R. Poldner aangesteld als externe bestuursondersteuning.

2.3. Certificering

Het boekjaar van het pensioenfonds loopt gelijk met het kalenderjaar.

StiPP verstrekt periodiek binnen de daartoe vastgestelde termijnen de voorgeschreven staten aan de toezichthouder.

2.3.1. Waarmerkend actuaris

Het bestuur heeft drs. H. Zaghoudi, actuaris AG en werkzaam bij Towers Watson B.V. gevestigd te Purmerend, benoemd als onafhankelijk bevoegd waarmerkend actuaris.

De waarmerkend actuaris, maakt een actuariel verslag waarin een verklaring wordt genomen van zijn bevindingen bij de jaarlijkse verslagstaten, waarbij de fondsmiddelen worden getoetst en de vermogenspositie wordt beoordeeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de gegevens van de accountant.

2.3.2. Accountant

Het bestuur heeft de heer J. van Kleef, verbonden aan KPMG, gevestigd te Utrecht, benoemd als externe accountant.

De accountant verstrekt een controleverklaring bij de jaarlijkse verslagstaten, waarbij een oordeel wordt gegeven over de betrouwbaarheid van de weergave van de gegevens over de grootte en samenstelling van het vermogen van het fonds en het resultaat ultimo het verslagjaar.

2.4. Intern toezicht

2.4.1. Raad van Toezicht

Voor de inrichting van het intern toezicht heeft het bestuur een raad van toezicht ingesteld. Deze raad bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen die door het bestuur worden benoemd na voordracht van het verantwoordingsorgaan. Leden van de raad van toezicht hebben verder geen banden met het fonds.

De samenstelling van de Raad van Toezicht per 1 januari 2017 is als volgt:

Naam
De heer P.C. van der Linden (voorzitter)
Mevrouw J. Verhulst
De heer H. Smit

De raad van toezicht als collectief heeft een geschiktheid die ten minste vergelijkbaar is met de geschiktheid die door De Nederlandsche Bank wordt verlangd van het bestuur als collectief. De raad evalueert jaarlijks het eigen functioneren en rapporteert hierover aan het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Dat laatste houdt in dat beoordeeld wordt of er een evenwichtige belangenafweging is geweest. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn onderworpen de voorgenomen besluiten van het bestuur tot vaststelling van:

- Het jaarverslag en de jaarrekening;
- De profielschets voor bestuurders;
- Het beleid inzake beloningen, met uitzondering van de beloning van de raad van toezicht;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds;
- Het omzetten van het fonds in een andere rechtsvorm.

Het bestuur en de raad van toezicht komen ten minste twee maal per jaar bij elkaar. Doel van hun dialoog is dat deze bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. De raad van toezicht heeft statutair het recht om alle informatie op te vragen die hij nodig heeft voor een goede taakvervulling. Dit kan gaan om bestuursstukken of nader overleg met het bestuur, externe adviseurs van het bestuur of de partij(en) waaraan het bestuur werkzaamheden uitbesteed heeft. Eventueel disfunctioneren van het bestuur bespreekt de raad van toezicht met het bestuur zelf en meldt dit aan het verantwoordingsorgaan en eventueel aan De Nederlandsche Bank. De raad van toezicht betreft de naleving van de Code Pensioenfondsen bij zijn taak.

De raad van toezicht bespreekt de bevindingen over het bestuurlijke functioneren met het bestuur. Over de bevindingen legt de raad verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag van het fonds.

2.4.2. Compliance officer

Het bestuur heeft het Nederlands Compliance Instituut, gevestigd te Capelle aan den IJssel, aangesteld als compliance officer, die de naleving van de gedragscode door de bestuursleden jaarlijks controleert.

De door het bestuur benoemde compliance officer volgt en bewaakt de naleving van de gedragscode en integere bedrijfsvoering. De compliance officer adviseert over wijzigingen in wet- en regelgeving en fungeert als vraagbaak voor de bij het fonds verbonden personen.

Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld. De bijbehorende verklaring wordt door de bestuursleden ondertekend.

2.5. Uitbestedingsbeleid

Beheer Pensioenadministratie

Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de regeling. Het bestuur heeft een pensioenbeheerovereenkomst afgesloten met Syntrus Achmea Pensioenbeheer voor de uitvoering van de pensioenadministratie en het bestuurssecretariaat. In de overeenkomst zijn de activiteiten van de uitvoeringsorganisatie voor het fonds vastgelegd, onderverdeeld in administratieve, financiële, secretariële, actuariële, juridische en overige werkzaamheden.

Het fonds heeft een Service Level Agreement met Syntrus Achmea Pensioenbeheer. In deze overeenkomst is opgenomen dat alle door de uitvoeringsorganisatie verrichte werkzaamheden specifiek zijn vastgelegd.

Het bestuur wordt periodiek gerapporteerd over de mate waarin de overeengekomen service level afspraken worden voldaan conform het door bestuur vastgestelde KPI's. Daarnaast is contractueel de procedure vastgelegd die partijen volgen indien één of enkele service level afspraken niet worden nagekomen. In de overeenkomst zijn onder andere de werkzaamheden die Syntrus Achmea verricht voor het fonds en de daarmee gepaard gaande verplichtingen omschreven.

De overeenkomst tussen het fonds en Syntrus Achmea is per 31-12-2017 opgezegd. Het bestuur heeft op 16 december 2016 een overeenkomst getekend met PGGM voor dienstverlening vanaf 1 januari 2018.

Beheer beleggingen

Het bestuur heeft een vermogensbeheerovereenkomst voor de periode 1 april 2015 tot 1 april 2020 afgesloten met Kempen Capital Management (hierna te noemen KCM). De condities van de uitbesteding zijn vastgelegd in de vermogensbeheerovereenkomst. In de daarbij horende beleggingsmandaten zijn de uitgangspunten van de managers selectie omschreven. Daarnaast is er tussen betrokken partijen een 5-partijenovereenkomst opgesteld. Deze is als bijlage bij de Abtn opgenomen.

Op maandbasis wordt door de vermogensbeheerder gerapporteerd over het gevoerde beleid met betrekking tot de gehele beleggingsportefeuille en het beleid binnen subportefeuilles, de portefeuilleverdeling, de performance en de performanceattributie. Daarnaast wordt periodiek gerapporteerd over de met het bestuur overeengekomen serviceafspraken met betrekking tot de dienstverlening.

Wat betreft het vermogensbeheer wordt mede verwezen naar hoofdstuk 6 en de bijlage Verklaring beleggingsbeginselen.

Bewaarneming van effecten en beleggingsadministratie

Het fonds heeft de bewaarneming van zijn effecten en de beleggingsadministratie per 1 juli 2016 uitbesteed aan Kasbank N.V. te Amsterdam (daarvoor bij Bank of New York Mellon). De bevoegdheden van de bewaarder zijn vastgelegd in een bewaarovereenkomst.

Het bestuur heeft het uitbestedingsbeleid vastgelegd in een separaat document. Dit document maakt onderdeel uit van de ABTN en is als bijlage opgenomen.

3. Goed pensioenfondsbestuur

3.1. Verantwoord ondernemen

In september 2013 is de Code Pensioenfondsen (hierna: de Code) opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. De Code vervangt de 'Principes voor goed pensioenfondsbestuur' en is in werking getreden op 1 januari 2014. De Code werkt volgens het 'pas toe of leg uit' beginsel. Dit betekent dat StiPP de normen van de Code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast.

De Code richt zich op de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat het fonds gepland en gerealiseerd heeft met als randvoorwaarde integer en transparant handelen.

3.1.1. Geschiktheid Bestuurdersprofiel

Het bestuur heeft een plan opgesteld om ervoor te zorgen dat de geschiktheid binnen het bestuur gewaarborgd blijft en dat bestuur het als collectief over de door DNB vereiste deskundigheid en competenties beschikt. Het bestuur hanteert hierbij het vierogenprincipe: per onderwerp moeten ten minste twee bestuursleden voldoende deskundig zijn.

3.1.2. Opleiding

Ieder jaar volgt het bestuur twee of drie dagen opleiding om de kennis op peil te houden. Er is budget voor het volgen van cursussen indien dit noodzakelijk is voor het aanvullen van kennis. De afspraken met betrekking tot opleiding van bestuursleden zijn vastgelegd in het opleidingsplan.

3.1.3. Vergoedingsregeling

Het bestuur heeft een vergoedingsregeling voor bestuurs- en commissieleden alsmede voor leden van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht.

3.1.4. Evaluatiebeleid

Het bestuur komt jaarlijks bij elkaar om het functioneren van het bestuur te bespreken en te evalueren. Hierbij kan een externe persoon aanwezig zijn.

3.1.5. Integriteit (gedragscode)

Bij de evaluatiegesprekken wordt de jaarlijkse rapportage van de compliance officer over de naleving van de gedragscode betrokken.

3.1.6. Klachten- en geschillencommissie

Het fonds heeft een klachten- en geschillencommissie. De commissie bestaat uit twee bestuursleden, één van werkgevers- en één van werknemerszijde.

De samenstelling, taken en procedures van de klachten- en geschillencommissie zijn vastgelegd in het klachten- en geschillenreglement.

De administrateur en het bestuur behandelen eventuele klachten van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden over de uitvoering van de pensioenregeling.

3.2. Communicatie

3.2.1. Communicatiebeleidsplan en Communicatiejaarplan

Het fonds heeft een meerjaren communicatiebeleidsplan opgesteld. Vanuit dit plan stelt de communicatiecommissie een voorstel voor een jaarplan met een begroting op en legt dit voor aan het bestuur. De basis van dit plan is de communicatie die verplicht is volgens de Pensioenwet.

Het bestuur informeert de werkgevers, de deelnemers en de pensioengerechtigden via de website van het fonds. Hierop zijn ook de fondsdocumenten (zie bijlage I: Lijst fondsdocumenten) te downloaden. Daarnaast verzendt het fonds aan de (gewezen) deelnemers de welkomstberichten (startbrieven, UPO's en beëindigingberichten, conform de wettelijke voorschriften (PW)). Tevens informeert het fonds de werkgevers en de werknemers middels periodieke nieuwsbrieven.

4. Pensioenregeling

4.1. Verplichtstelling

Op aanvraag van de sociale partners in de bedrijfstak voor Personeelsdiensten heeft de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het deelnemen in het fonds StiPP per 1 januari 2004 verplichtgesteld voor flexkrachten.

Werkgevers en werknemers die voldoen aan de voorwaarden inzake de verplichtstelling dienen zich te melden op het moment dat voor hen de aansluitingsplicht c.q. de deelnemingsplicht van toepassing is. De aangesloten werkgever is verantwoordelijk voor het verstrekken van de juiste gegevens die nodig zijn om de pensioenregeling uit te kunnen voeren.

Nieuwe werkgevers met personeel in dienst dienen zich voor de werknemersverzekeringen te melden bij de Belastingdienst. De Belastingdienst stuurt deze melding door aan het UWV. Het UWV verstrekt aan de belastingdienst informatie met betrekking tot de sector waarin zij de onderneming op grond van de bedrijfsactiviteiten moet indelen. Als een werkgever wordt ingedeeld in een categorie, waarvoor mogelijk een verplichting tot deelname bij StiPP geldt, wordt de pensioenuitvoeringsorganisatie geïnformeerd. Als de werkgever op grond van de bedrijfsactiviteiten onder de werkingssfeeromschrijving van StiPP valt, wordt deze werkgever aangesloten bij StiPP. Indien niet met een redelijke mate van zekerheid kan worden bepaald of de werkgever onder de verplichtstelling valt, wordt een vragenformulier verzonden voor het verstrekken van nadere informatie. Als aan het verzoek tot het verstrekken van nadere informatie, ondanks diverse rappels, niet wordt voldaan wordt er aan de hand van de beschikbare informatie een aansluiting gerealiseerd. Eventueel wordt nog een bedrijfsonderzoek bij het bedrijf verricht.

Als een aansluiting is gerealiseerd, wordt de werkgever hiervan in kennis gesteld en wordt hem de nodige informatie toegezonden.

Aan de hand van de opgave van de werkgever wordt de pensioenpremie berekend en een premienota vastgesteld. De nota wordt aan de werkgever gezonden.

Wanneer een werkgever met deelnemingsplichtig personeel in dienst verzuimt zich aan te melden bij StiPP en de werkgever wordt op een later tijdstip getraceerd, dan wordt de werkgever met terugwerkende kracht aangesloten.

Onder werkgever wordt in dit verband verstaan een uitzendonderneming of de natuurlijke of rechtspersoon, die voor tenminste 50 procent van het totale premieplichtig loon op jaarbasis uitzendkrachten ter beschikking stelt van (uitzendt naar) opdrachtgevers, zijnde de werkgever in de zin van artikel 7:690 van het Burgerlijk Wetboek.

4.2. Vrijwillige aansluiting

StiPP is statutair bevoegd om een werkgever die niet verplicht onder de werkingssfeer van het fonds valt onder voorwaarden op vrijwillige basis bij het fonds aan te sluiten. Het bestuur van StiPP kan in deze situatie een uitvoeringsovereenkomst sluiten met een werkgever. Dit kan alleen indien aan één van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- de loonontwikkeling bij deze werkgever ten minste gelijk is aan die in de uitzendsector werkzaam is en de werkgever deelneemt in de sociale fondsen van dezelfde bedrijfstak;

- er sprake is van een groepsverhouding tussen de werkgever die zich vrijwillig wil aansluiten en een andere werkgever die onder de werkingsfeer van StiPP valt;
- dit aansluitend gebeurt aan een periode waarin de werkgever wel onder de werkingsfeer van StiPP viel.

De vrijwillige aansluiting wordt neergelegd in een uitvoeringsovereenkomst tussen StiPP en de vrijwillig aan te sluiten onderneming. StiPP is bevoegd in deze overeenkomst nadere voorwaarden aan de vrijwillige aansluiting te stellen. Deze nadere voorwaarden zijn opgenomen in de statuten.

4.3. Vrijstelling van verplichte deelname

In een aantal door de wet (Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000) voorgeschreven gevallen is het fonds verplicht op verzoek van een werkgever vrijstelling te verlenen van deelneming aan de pensioenregeling. Als bij een verzoek tot vrijstelling niet voldaan is aan de voorwaarden van een verplichte vrijstelling kan het fonds ook onverplicht vrijstelling verlenen.

4.4. Deelnemerschap

4.4.1. Vrijwillige voortzetting

StiPP is bevoegd individuele (gewezen) deelnemers toe te staan de deelneming in de regeling van het fonds na beëindiging van de deelneming voort te zetten. De vrijwillige voortzetting wordt toegestaan voor de maximale duur van drie jaar.

Sinds 1 januari 2006 is deze vrijwillige voortzetting op individuele basis mogelijk in de pensioenregeling. Het bestuur heeft in 2008 besloten om deze mogelijkheid aan te bieden.

Met vrijwillige voortzetting is het mogelijk dat de gewezen deelnemer voor een periode van maximaal drie jaar de deelneming voor eigen rekening voortzet. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- De pensioenregeling wordt ongewijzigd voortgezet;
- De voortzetting voor eigen rekening is niet mogelijk indien betrokkene van een ander fiscaal gefaciliteerde oudedagsvoorziening gebruik maakt;
- De voortzetting voor eigen rekening mag niet plaatsvinden in de periode van drie jaar voorafgaande aan de pensioendatum, tenzij betrokkene aannemelijk maakt dat hij om medische redenen het dienstverband heeft beëindigd.

Een verzoek tot vrijwillige voortzetting van de opbouw van het ouderdomspensioen moet worden gedaan binnen negen maanden na het einde van de deelneming. De periode van vrijwillige voortzetting mag in totaal de maximale duur van drie jaar niet overschrijden, behoudens de uitzonderingen zoals genoemd in het reglement.

Het fonds kan nadere voorwaarden aan de vrijwillige voortzetting verbinden.

4.4.2. Premievrije voortzetting bij Arbeidsongeschiktheid

In de Plusregeling wordt er de mogelijkheid van premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid geboden.

4.5. Kenmerken pensioenregeling

4.5.1. De Basisregeling en Plusregeling

Sinds 1 januari 2008 bestaat de pensioenregeling voor de uitzendsector uit een basis- en plusregeling. De Basisregeling is een voortzetting van de regeling die voor 2008 gold. Met de Plusregeling wordt beoogd werknemers die voor langere tijd werkzaam zijn in de branche van personeelsdiensten de mogelijkheid te geven een beter pensioen op te bouwen. De Plusregeling is daarom uitgebreider dan de Basisregeling. Zo wordt er de mogelijkheid van premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid geboden en kunnen deelnemers met een samenlevingscontract (onder voorwaarden) in aanmerking komen voor nabestaandenpensioen.

Op de volgende pagina's wordt een korte samenvatting gegeven waarin, verzekeringstechnisch gezien, de belangrijkste elementen worden genoemd.

Voor een precieze inhoud van de pensioenregelingen wordt verwezen naar de pensioenreglementen (www.stippensioen.nl).

4.5.2. Een korte weergave van de inhoud van de Basisregeling en Plusregeling

	Basisregeling	Plusregeling
Pensioensysteem	Beschikbare premieregeling met het karakter van een premieovereenkomst.	Beschikbare premieregeling met het karakter van een premieovereenkomst.
Premie	Reglementaire premie bedraagt 2,6% van het bruto loon. Deze premie komt geheel ten laste van de werkgever.	Reglementaire premie bedraagt 12,0% van de pensioengrondslag. Premiebetaling werkgever en werknemer, resp. 2/3 en 1/3
Bruto loon / Pensioengevend salaris	Als pensioengevend salaris geldt het bruto uurloon. Het bruto uurloon bestaat uit het brutoloon, waaronder wordt verstaan: het loon over de normale gewerkte uren, loon over de onregelmatige uren (dat wil zeggen de uren in afwijkende dag- en tijdzones), indien tijdens ziekte loon wordt doorbetaald: het werkelijk door de werkgever doorbetaalde loon, de vergoeding wegens loonderving van (een) wachtdag(en) in geval van ziekte ('wachtdagcompensatie'), de opgebouwde of uitbetaalde	Als pensioengrondslag geldt het pensioengevend salaris verminderd met de uurfranchise. Het pensioengevend salaris bestaat uit het brutoloon, waaronder wordt verstaan: het loon over de normale gewerkte uren, loon over de onregelmatige uren (dat wil zeggen de uren in afwijkende dag- en tijdzones), indien tijdens ziekte loon wordt doorbetaald: het werkelijk door de werkgever doorbetaalde loon, de vergoeding wegens loonderving van (een) wachtdag(en) in geval van ziekte

	<p>reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen (indien van toepassing) en de vakantiebijslag. Indien tussen de werkgever en de werknemer schriftelijk overeengekomen, kan in positieve zin van het beschreven bruto-uurloon omschrijving worden afgeweken. De opgebouwde of uitbetaalde reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen die zijn opgebouwd in een periode waarin de werknemer geen deelnemer in de zin van artikel 2 van de statuten van het fonds was, worden in geen geval tot het brutoloon in de zin van dit artikellid gerekend.</p> <p>Het moment waarop de reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen tot het bruto-uurloon worden gerekend is afhankelijk van de keuze die de werkgever heeft gemaakt. De werkgever kan eenmaal per kalenderjaar in januari kiezen of hij voor dat jaar tot het bruto-uurloon rekent:</p> <p>a. de reserveringen op het moment van ontstaan; of</p> <p>b. de reserveringen op het moment van uitbetalen.</p> <p>De keuze van de werkgever kan niet tussentijds gedurende het jaar worden gewijzigd.</p>	<p>('wachtdagcompensatie'), de opgebouwde of uitbetaalde reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen (indien van toepassing) en de vakantiebijslag. Indien tussen de werkgever en de werknemer schriftelijk overeengekomen, kan in positieve zin van het beschreven bruto-uurloon omschrijving worden afgeweken. De opgebouwde of uitbetaalde reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen die zijn opgebouwd in een periode waarin de werknemer geen deelnemer in de zin van artikel 2 van de statuten van het fonds was, worden in geen geval tot het brutoloon in de zin van dit artikellid gerekend.</p> <p>Het moment waarop de reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen tot het bruto-uurloon worden gerekend is afhankelijk van de keuze die de werkgever heeft gemaakt. De werkgever kan eenmaal per kalenderjaar in januari kiezen of hij voor dat jaar tot het bruto-uurloon rekent:</p> <p>a. de reserveringen op het moment van ontstaan; of</p> <p>b. de reserveringen op het moment van uitbetalen.</p> <p>De keuze van de werkgever kan niet tussentijds gedurende het jaar worden gewijzigd.</p>
--	---	---

Maximum pensioengevend loon	Het bruto-uurloon, zoals voorgaand omschreven, is pensioengevend tot en met € 28,69. Dit wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld. Dat houdt in dat voor de vaststelling van het maximum uurloon uitgegaan wordt van het 'maximum premieloon werknemersverzekeringen per jaar' (kortweg SV-loon) gedeeld door 1872 uur.	Het bruto-uurloon, zoals voorgaand omschreven, is pensioengevend tot en met € 28,69. Dit wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld. Dat houdt in dat voor de vaststelling van het maximum uurloon uitgegaan wordt van het 'maximum premieloon werknemersverzekeringen per jaar' (kortweg SV-loon) gedeeld door 1872 uur.
Franchise	De uur-franchise wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur en bedraagt voor 2017 € 6,32 per uur. Deze franchise wordt uitsluitend gebruikt voor de toedeling van de premie aan de deelnemers. Voor uurfranchise is uitgegaan van de jaarfranchise zoals weergegeven in artikel 10aa lid 1 (uitgaande van een opbouwpercentage tussen 1,701% tot en met 1,788%) van het Uitvoeringsbesluit Loonbelasting 1965. Deze jaarfranchise wordt gedeeld door 1872 uur en het resulterende bedrag wordt afgerond op hele centen naar boven.	De uur-franchise wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur en bedraagt voor 2017 € 6,32 per uur. Voor uurfranchise is uitgegaan van de jaarfranchise zoals weergegeven in artikel 10aa lid 1 (uitgaande van een opbouwpercentage tussen 1,701% tot en met 1,788%) van het Uitvoeringsbesluit Loonbelasting 1965. Deze jaarfranchise wordt gedeeld door 1872 uur en het resulterende bedrag wordt afgerond op hele centen naar boven.
Pensioengrondslag	Voor elke deelnemer wordt wekelijks de pensioengrondslag vastgesteld. De pensioengrondslag is gelijk aan het bruto uurloon (pensioengevend salaris), verminderd met de uurfranchise.	Voor elke deelnemer wordt wekelijks de pensioengrondslag vastgesteld. De pensioengrondslag is gelijk aan het bruto uurloon (pensioengevend salaris), verminderd met de uurfranchise.
Opbouw pensioenkapitaal	Van de reglementaire premie van 2,6% van het bruto loon wordt aan de deelnemer periodiek een premie beschikbaar gesteld van 4,4% van de pensioengrondslag. De beschikbare premie wordt toegevoegd.	Van de reglementaire doorsneepremie van 12,0% van de pensioengrondslag wordt de volgende inleg per leeftijdscategorie beschikbaar gesteld:

	aan het saldo van het pensioenkapitaal. Het pensioenkapitaal bestaat uit het saldo van de pensioenrekening inclusief de waarde uit een eventuele waardeoverdracht. Het saldo van het pensioenkapitaal wordt periodiek vermeerderd of verminderd met het positieve of negatieve beleggingsresultaat.	Leeftijd	Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag	
		21 - 24	4,4	
		25 - 29	5,4	
		30 - 34	6,6	
		35 - 39	8,0	
		40 - 44	9,8	
		45 - 49	11,9	
		50 - 54	14,6	
		55 - 59	18,1	
		60 - 64	22,5	
		65 - 66	26,5	
				De beschikbare premie wordt toegevoegd aan het saldo van de pensioenrekening. Het pensioenkapitaal bestaat uit het saldo van de pensioenrekening inclusief de waarde uit een eventuele waardeoverdracht. Het saldo van de pensioenrekening wordt periodiek vermeerderd of verminderd met het positieve of negatieve beleggingsresultaat.
Opbouwperiode	21 jaar tot 67 jaar. De opbouw vangt aan zodra een deelnemer meer dan 26 weken voor één uitzendonderneming heeft gewerkt (referte-eis).	21 jaar tot 67 jaar. De opbouw vangt aan: a. de uitzendkracht in dienst van de werkgever, die in meer dan 78 weken werkzaam is geweest voor deze werkgever; of b. de uitzendkracht in dienst van de werkgever, die in 52 weken deelnemer aan de Basisregeling is geweest in dienst van één of meerdere werkgevers, zonder onderbreking van 52 weken of		

		<p>langer; of</p> <p>c. de uitzendkracht in dienst van de werkgever, die krachtens collectieve en/of individuele arbeidsovereenkomst recht heeft op eerdere deelname aan de Plusregeling dan omschreven onder a. van dit artikel.</p>
Pensioendatum	De eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd van 67 jaar bereikt.	1 ^e van de maand waarin de deelnemer of gewezen deelnemer de leeftijd van 67 jaar bereikt.
Nabestaandenpensioen ten behoeve van echtgenoot, echtgenote, geregistreerde partner (of ongehuwde partner met notarieel verleden samenlevingsovereenkomst) alsmede wezenpensioen voor kinderen tot 18 jaar	<p>Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer vóór het bereiken van de pensioendatum verkrijgen de partner en/of de kinderen aanspraken op nabestaanden- en/of wezenpensioen. De hoogte van dit nabestaanden- en/of wezenpensioen is afhankelijk van het pensioenkapitaal op het tijdstip onmiddellijk voorafgaande aan het overlijden van de deelnemer of gewezen deelnemer en van het geldende fiscale maximum, en wordt vastgesteld op basis van de door het bestuur in overleg met de actuaris vastgestelde grondslagen. Daarbij geldt een verhouding tussen het nabestaandenpensioen en het wezenpensioen per kind van 100:20. Deelnemers met een samenlevingscontract zijn van deze regeling uitgesloten.</p>	<p>Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer vóór het bereiken van de pensioendatum verkrijgen de partner en/of de kinderen aanspraken op nabestaanden- en/of wezenpensioen. De hoogte van dit nabestaanden- en/of wezenpensioen is afhankelijk van het kapitaal op het tijdstip onmiddellijk voorafgaande aan het overlijden van de deelnemer of gewezen deelnemer en van het geldende fiscale maximum, en wordt vastgesteld op basis van de door het bestuur in overleg met de actuaris vastgestelde grondslagen. Daarbij geldt een verhouding tussen het nabestaandenpensioen en het wezenpensioen per kind van 100:20. Hier bovenop komt nog een uitkering uit de risicodekking welke als volgt wordt berekend: 1,252% maal het aantal overeengekomen uren per week maal 52 maal het aantal jaren (inclusief delen van jaren) in de periode van de eerste van de maand van overlijden tot de eerste van de maand waarin hij 67 jaar zou zijn geworden maal de gemiddelde pensioengrondslag.</p>

Inkoop pensioen	De deelnemer heeft de mogelijkheid om op pensioendatum pensioen in te kopen bij het fonds danwel een andere pensioenuitvoerder.	De deelnemer heeft de mogelijkheid om op pensioendatum pensioen in te kopen bij het fonds dan wel een andere pensioenuitvoerder.
Premievrije deelneming	n.v.t.	De deelnemer die arbeidsongeschikt wordt volgens de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) kan een verzoek bij het fonds indienen tot voortzetting van het deelnemerschap. Als het verzoek wordt ingewilligd, komt de door de werkgever verschuldigde premie als bedoeld in het uitvoeringsreglement geheel of gedeeltelijk ten laste van het fonds, wordt aan de werkgever gehele of gedeeltelijke vrijstelling van premiebetaling verleend en blijven de pensioenaanspraken van de deelnemer geheel of gedeeltelijk in stand. De gehele of gedeeltelijke vrijstelling van premiebetaling en de gehele of gedeeltelijke voortzetting van de deelneming geldt zolang een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid wordt genoten.

5. Financiële opzet

Het vermogen van het fonds is samengesteld uit de volgende voorzieningen en reserves:

1. Technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers
2. Technische voorziening voor risico pensioenfonds
3. Vereiste buffer over de technische voorzieningen
4. Algemene reserve

5.1. Technische voorzieningen

5.1.1. Technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers

De technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers is gelijk aan de som van de pensioenkapitalen van deelnemers en gewezen deelnemers (saldi pensioenrekeningen). Voor een beschrijving van de saldi pensioenrekeningen wordt verwezen naar de onderdelen 4.2 (samenvatting regelingen) en 5.7.1 (toeslagbeleid) van deze ABTN.

5.1.2. Technische voorziening voor risico pensioenfonds

De technische voorziening voor risico pensioenfonds wordt per de balansdatum vastgesteld als de contante waarde van de pensioenverplichtingen inclusief de per 1 januari na de balansdatum toegekende toeslagen. Het betreft uitsluitend de volgende voorzieningen:

- voorziening ingegaan ouderdomspensioen en meeverzekerd nabestaandenpensioen;
- voorziening ingegaan nabestaandenpensioen (inclusief wezenpensioen);
- voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten;
- voorziening premievrijstelling voor arbeidsongeschikten

Overlevingskansen

De tarieven voor de berekening van de technische voorziening voor risico pensioenfonds worden gebaseerd op de meest recente prognosetafel van het Koninklijk Actuarieel Genootschap. Deze tafel wordt toegepast met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren om rekening te houden met ervaringssterfte.

Gedurende 2017 wordt uitgegaan van de Prognosetafel AG2016 met startjaar 2017 (vanaf 30 juni 2017 wordt uitgegaan van startjaar 2018) en de ervaringssterfte StiPP 2016. In bijlage III bij deze ABTN zijn deze leeftijdsafhankelijke correctiefactoren toegevoegd.

Indien in enig jaar een nieuwe overlevingstafel wordt gepubliceerd wordt de technische voorziening voor risico pensioenfonds, na bestuursbesluit aangepast.

Rente

Het fonds berekent de technische voorziening voor risico pensioenfonds op de marktrente. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de rentetermijnstructuur gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Leeftijdsvaststelling

Voor de berekening van de technische voorziening voor risico pensioenfonds wordt voor de bepaling van de leeftijd ervan uitgegaan dat iedere uitkeringsgerechtigde geboren is op de eerste dag van zijn/haar geboortemaand.

Voor partnerpensioen wordt ervan uitgegaan dat de man 3 jaar ouder is dan de vrouw.

Kostenopslag

De technische voorziening voor risico pensioenfondsen wordt verhoogd met een opslag van 4% voor excassokosten. Hierbij is ervan uitgegaan dat in het uiterste geval (zie hoofdstuk 7: crisisplan) het bestuur zal besluiten om de pensioenen elders onder te brengen. Op basis van waarnemingen in de markt bij pensioenfondsen met een ongeveer gelijke duration, is een kostenopslag van 2% voldoende gebleken. De overige 2% zal worden aangewend voor de kosten die het pensioenfonds zal maken voor het onderbrengen van dit deel van de voorziening bij een externe partij

Gehuwdheidsfrequenties

Bij de vaststelling van de technische voorziening voor risico pensioenfondsen voor het latent partnerpensioen vóór de pensioendatum wordt uitgegaan van het onbepaalde partnersysteem. De gehuwdheidsfrequenties zijn vastgesteld zoals deze zijn weergegeven bij de sterftetafels GBM/V 1985-1990 vermenigvuldigd met een factor van 60%. Met dien verstande dat de gehuwdheidsfrequentie 100% bedraagt op de pensioendatum.

Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem.

Revalideringskans

In de voorziening premievrijstelling voor arbeidsongeschikten wordt geen rekening gehouden met revalideringskansen.

Voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten

Dit betreft een voorziening voor deelnemers die ziek zijn en mogelijk binnen 2 jaar arbeidsongeschikt worden. De voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten is gelijk aan de in de kostendekkende premie van de Plusregeling begrepen opslag voor premievrijstellingsrisico in het boekjaar en het jaar voorafgaand aan het boekjaar.

Voorziening voor arbeidsongeschikten

Dit betreft een voorziening voor deelnemers die vrijgesteld zijn van premiebetaling als gevolg van arbeidsongeschiktheid. De voorziening wordt vastgesteld als de contante waarde van de vrijgestelde gelijkblijvende staffelpremie, verhoogd met een opslag voor nabestaandenpensioen en kosten. Deze opslagen komen overeen met de opslagen in de (reguliere) Pluspremie (zie paragraaf 5.4.2).

Overig

De inkoopfactoren worden maandelijks vastgesteld. De afkoopfactoren worden jaarlijks per 1 januari voor het komende kalenderjaar vastgesteld. Voor de vaststellingswijze van deze factoren verwijzen wij naar paragraaf 5.5 en 5.6.

Actuariële risico's

De actuariële risico's van het fonds hebben betrekking op:

- het risico van uitkering uit risicodekking als bedoeld in de beschrijving van het nabestaandenpensioen in de Plusregeling;
- het risico van premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid in de Plusregeling;
- langlevensrisico en kortlevensrisico bij de ingekochte pensioenen.

Deze actuariële risico's komen volledig voor risico van het fonds en zijn dus niet elders verzekerd.

5.2. Reserves

De reserves van het fonds worden, in volgorde van prioriteit, aangemerkt als

1. Vereist eigen vermogen
2. Algemene reserve

5.2.1. Vereiste buffer over de technische voorzieningen

Op grond van de pensioenwet dient het pensioenfonds te beschikken over een minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) en een vereist eigen vermogen (VEV). Deze dienen aangehouden te worden over zowel de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds als voor risico deelnemers.

5.2.2. Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)

Het MVEV bij de technische voorziening voor risico deelnemers wordt vastgesteld, zoals beschreven in artikel 11 van het Financieel Toetsingskader. Volgens deze methodiek bestaat het MVEV bij de technische voorziening voor risico deelnemers uit twee onderdelen:

- 1% van de technische voorziening voor risico deelnemers
- 0,3% van het aanwezige risicokapitaal.

Het MVEV bij de technische voorziening voor risico pensioenfonds wordt eveneens vastgesteld, zoals beschreven in artikel 11 van het Financieel Toetsingskader. Echter, omdat er geen positieve risicokapitalen zijn bij pensioengerechtigden en er geen arbeidsongeschiktheidspensioen wordt uitgevoerd door het pensioenfonds bedraagt het MVEV bij de technische voorziening voor risico pensioenfonds 4%.

5.2.3. Vereist eigen vermogen (VEV)

Het VEV bij de technische voorziening voor risico deelnemers is gelijk aan het MVEV bij de technische voorziening voor risico deelnemers, omdat er door het pensioenfonds hier geen beleggingsrisico's worden gelopen.

Voor de berekening van het VEV bij de technische voorziening voor risico pensioenfonds hanteert het fonds het standaardmodel zoals beschreven in de ministeriële regeling van 19 december 2006. Daarbij wordt mede rekening gehouden met concentratierisico .

De totale voorziening voor risico fonds is ondergebracht in twee verschillende beleggingspools. De voorziening ten behoeve van pensioengerechtigden en de voorziening latent ingegaan partnerpensioen zijn ondergebracht in de Uitkeringenpool. De voorziening voor (toekomstige) arbeidsongeschikten is ondergebracht in de Reservepool.

Aangezien het beleggingsbeleid in iedere pool verschillend is, wordt het Vereist Eigen Vermogen eerst afzonderlijk berekend per beleggingspool. Hierbij wordt per beleggingspool uitgegaan van de in die pool geldende uitkeringenstroom. Hierbij merken wij op dat in de reservepool ervan uitgegaan wordt dat de uitkeringenstroom van de toegekende premievrijgestelde premies ook van toepassing is voor de technische voorziening van de toekomstige arbeidsongeschikten. Vervolgens worden uitkomsten van de beide Vereist Eigen Vermogens gesommeerd.

Het vereist eigen vermogen waarop het fonds zijn toetsing baseert wordt vastgesteld op basis van de strategische beleggingsmix.

5.2.4. Algemene reserve

De reserves van het fonds worden gevoed door:

- a) het beleggingsrendement van het fonds, voor zover niet bijgeschreven op de pensioenrekeningen en voor zover niet nodig als rentebijschrijving op de technische voorziening voor risico pensioenfonds. Wijzigingen in grootte van de technische voorziening voor risico pensioenfonds tengevolge van wijziging van de rentetermijnstructuur worden ook gerekend tot de rentebijschrijvingen;
- b) voor diverse buffers bestemde bedragen, onttrokken aan de premies;
- c) voor diverse buffers bestemde bedragen, onttrokken aan de voor pensioeninkoop aangewende saldi pensioenrekeningen;
- d) een positief overschot in de doorsneepremie ten opzichte van de kostendekkende premie (een eventueel tekort zal worden onttrokken aan de algemene reserve)
- e) overige resultaten van het fonds.

In volgorde van prioriteit worden de reserves van het pensioenfonds als volgt verdeeld:

1. Vereist eigen vermogen
2. Algemene reserve

5.3. Dekkingsgraad

Door het fonds worden drie soorten dekkingsgraden gedefinieerd: de actuele dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de reële dekkingsgraad. Behoudens de reële dekkingsgraad worden bij StiPP al deze dekkingsgraden zowel bepaald voor risico fonds als voor het gehele pensioenfonds.

5.3.1. Actuele dekkingsgraad

1. De dekkingsgraad voor risico van het fonds. Deze dekkingsgraad is gelijk aan 100% vermeerderd met:
 - het Vereist Eigen Vermogen behorend bij de technische voorziening voor risico fonds
 - de algemene reserve (kan positief of negatief zijn) gedeeld door de technische voorziening voor risico fonds.
2. De dekkingsgraad voor het pensioenfonds (risico fonds plus risico deelnemers). Deze dekkingsgraad is gelijk aan 100% vermeerderd met
 - het totale Vereist Eigen Vermogen van het pensioenfonds
 - de algemene reserve (kan positief of negatief zijn) gedeeld door de technische voorziening voor risico fonds en voor risico deelnemers

5.3.2. Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad betreft de dekkingsgraad waarop beleidsmaatregelen gebaseerd zullen worden. Deze beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste 12 maanden.

5.3.3. Reële dekkingsgraad

Tevens zal de reële dekkingsgraad vanaf boekjaar 2015 conform artikel 7 van de Regeling Pensioenwet en wet verplichte beroepspensioenregeling door het fonds vastgesteld worden.

De reële dekkingsgraad, is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de beleidsdekkingsgraad die vereist is voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen’.

De beleidsdekkingsgraad die vereist is voor voorwaardelijke toeslagverlening wordt berekend door 110% te verhogen met de breuk waarbij de teller gelijk is aan de contante waarde die benodigd is voor volledige toeslagverlening en de noemer gelijk is aan de technische voorziening voor risico fonds. De contante waarde die benodigd is voor volledige toeslagverlening wordt vastgesteld op basis van een rekenrente ter grootte van 6,75%.

5.3.4 Uitgangspunten vaststellen dekkingsgraden

- Voor de vaststelling van de beleidsdekkingsgraad wordt uitgegaan van het gemiddelde van de maandrapportages.
- De basisgegevens (pensioenuitkeringen en beleggingen) worden niet elke maand voorzien van een accountantsverklaring.
- Het risicokapitaal dat ten grondslag ligt aan het minimaal vereist eigen vermogen wordt gedurende het jaar gebaseerd op de deelnemergegevens per einde vorig boekjaar.
- De voorziening toekomstige arbeidsongeschikten (9% van de totale voorziening voor risico fonds per eind september 2016) is gelijk aan de som van de risicopremies voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid over de afgelopen twee boekjaren. Bij het vaststellen van de maandrapportage wordt deze voorziening gedurende het boekjaar gelijk gehouden.
- De voorziening arbeidsongeschikten (12% van de totale voorziening voor risico fonds per eind september 2016) is gelijk aan de contante waarde van de toekomstige premies voor de arbeidsongeschikte deelnemers tot aan de pensioendatum. Elke maand wordt de voorziening berekend op basis van het per maandeinde bekende deelnemersbestand van arbeidsongeschikte deelnemers. De voorziening per ultimo maand is berekend uitgaande van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per ultimo van diezelfde maand.
- De voorziening latent ingegaan partnerpensioen (1% van de totale voorziening per eind september 2016) heeft betrekking op de deelnemers die reeds zijn overleden, maar waarvan de partner zich nog niet heeft gemeld. Ook deze voorziening wordt elke maand geschat op basis van het deelnemersbestand dat is gehanteerd bij het jaarwerk. Een eventuele wijziging van de rentetermijnstructuur gedurende het boekjaar wordt verwerkt in deze schatting, eventuele nieuwe gevallen worden hier niet aan toegevoegd en eventuele gevallen die kunnen vervallen, worden niet verwijderd.
- In de technische voorziening voor risico deelnemers wordt rekening gehouden met een schatting van de administrateur van het nog onder handen zijnde werk. Deze schatting bestaat uit nog niet in de voorziening verwerkte premies en nog niet in de voorziening verwerkte afkopen.

- Het MVEV bestaat uit 1% van het opgebouwde kapitaal, vermeerderd met 0,3% van het risicokapitaal bij overlijden.
- Bij de vaststelling van het MVEV wordt rekening gehouden met de actuele stand van de opgebouwde kapitalen. Voor de bepaling van het risicokapitaal wordt echter uitgegaan van het deelnemersbestand dat is gehanteerd bij het jaarwerk. Een eventuele wijziging van de rentetermijnstructuur gedurende het boekjaar wordt wel verwerkt in het risicokapitaal.
- Voor de voorzieningen wordt uitgegaan van de Prognose tafel AG2016 met startjaar 2017 (vanaf 30 juni 2017 wordt uitgegaan van startjaar 2018) en de StiPP ervaringssterfte 2016.
- Het rendement over de vorige maand wordt onttrokken of toegevoegd aan de TV voor risico deelnemers.
- De algemene reserve is een saldopost in de berekening van de dekkingsgraden.

Het bestuur heeft de wijze waarop de dekkingsgraden worden vastgesteld en de partijen die hierbij betrokken zijn vastgelegd in een aparte procedure.

5.4. Premiebeleid

Het Pensioenfonds kent een doorsneepremie. De hoogte van de premie is een uitkomst van onderhandelingen van CAO-partijen in de bedrijfstak. Hoewel het bestuur formeel de hoogte van de (doorsnee)premie vaststelt op grond van de wettelijke en andere verplichtingen, zijn het CAO-partijen die in de CAO de premies vaststellen.

Het fonds verleent, conform artikel 9.1 en 9.2 van het uitvoeringsreglement, geen korting op de kostendeckende premie of terugstorting en zal geen gebruik maken van de wettelijke mogelijkheid tot premiekorting of terugstorting.

Het pensioenfonds kent een Basisregeling en een Plusregeling.

5.4.1. Premiebeleid voor de Basisregeling

De premie bedraagt 2,6% van het pensioengevend loon in de Basisregeling en komt reglementair volledig voor rekening van de werkgever. De premies voor de Basisregeling worden verminderd met door het bestuur vast te stellen inhoudingen voor:

- a) kosten voor het beheer en voeren van de administratie van het fonds. Deze inhouding bedraagt in 2017 7,3% van de bruto premie;
- b) een bufferbijdrage. Deze inhouding bedraagt in 2017 1,0% van de netto premie. Bij de vaststelling van de bufferbijdrage wordt dus geen rekening gehouden met onderdeel 2 van het MVEV bij de technische voorziening voor risico deelnemers, omdat in de basisregeling geen nabestaandenpensioen verzekerd is.
- c) een bijdrage voor algemene risico's. Deze inhouding bedraagt in 2017 3,9% van de netto premie.

De netto beschikbare premie in de Basisregeling wordt gedefinieerd als de werkelijk benodigde beschikbare premie, zijnde 4,4% (flat-rate niveau 2017) van de pensioengrondslag in de Basisregeling.

5.4.2. Premiebeleid voor de Plusregeling

Voor 2016 heeft het bestuur besloten de doorsneepremie voor de Plusregeling op 12,0% van de pensioengrondslag vast te stellen om aan alle verplichtingen op grond van de CAO en de wet te kunnen voldoen. Van de 12,0% van de pensioengrondslag in de Plusregeling is reglementair bepaald dat de werkgever maximaal 1/3 in mindering mag brengen op het salaris van de deelnemer.

De bruto premies voor de Plusregeling worden verminderd met door het bestuur vast te stellen inhoudingen voor:

- a) kosten voor het beheer en voeren van de administratie van het fonds. Deze inhouding bedraagt in 2017 7,3% van de bruto premie;
- b) het risico van nabestaandenpensioen. Deze inhouding bedraagt in 2017 0,3% van de pensioengrondslag;
- c) het risico van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Deze inhouding bedraagt in 2017 0,3% van de pensioengrondslag;
- d) een bufferbijdrage. Deze inhouding bedraagt in 2017 5,3% (vastgesteld per 30 september 2016) van de risicopremies voor nabestaandenpensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (sub b en c) en 1,0% over de netto beschikbare premie. Bij de vaststelling van de bufferbijdrage wordt dus geen rekening gehouden met onderdeel 2 van het MVEV bij de technische voorziening voor risico deelnemers. Vanwege het min of meer constante totale aantal deelnemers in de Plusregeling, wordt ervan uitgegaan dat de absolute hoogte van onderdeel 2 van het MVEV ook min of meer constant blijft in de toekomst. Om die reden wordt hier ex-ante niet apart een inhouding voor in rekening gebracht.
- e) Algemene risico's. Deze inhouding bedraagt in 2017 3,9% van de netto beschikbare premie.

De netto beschikbare premie wordt gedefinieerd als de werkelijk benodigde beschikbare premie conform de staffel in de Plusregeling. De premie die voor de vorming van het pensioenkapitaal beschikbaar wordt gesteld, wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag conform onderstaande staffel.

Leeftijd	Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag
21 – 24	4,4
25 – 29	5,4
30 – 34	6,6
35 – 39	8,0
40 – 44	9,8
45 – 49	11,9
50 – 54	14,6
55 – 59	18,1
60 – 64	22,5
65 - 66	26,5

Een en ander betekent dat in 2017 in de Plusregeling gemiddeld 9,8% van de pensioengrondslag wordt toegevoegd aan het saldo pensioenrekening en in de Basisregeling 4,4% van de pensioengrondslag.

Op verzoek van de aangesloten werkgever en/of de deelnemer kan het fonds toestaan dat er extra premies worden betaald, uitgaande boven de premie zoals deze in de reglementen is vastgesteld. Het bestuur kan hieraan nadere voorwaarden verbinden en is gerechtigd hierop in mindering te brengen een door het bestuur vast te stellen inhouding voor kosten voor het beheer en voeren van de administratie van het fonds.

5.4.3. Kostendekkende premie

Bovenstaande methodiek beschrijft hoe ex ante de premie wordt bepaald. Tijdens de jaarwerkcontrole wordt ex post vastgesteld hoe hoog de kostendekkende premie dient te zijn. De hoogte van deze kostendekkende premie bestaat uit 3 onderdelen:

- Kostendekkende premie voor de Basisregeling in het boekjaar
- Kostendekkende premie voor de Plusregeling in het boekjaar
- Werkelijke kosten in het boekjaar

Kostendekkende premie voor de Basisregeling

De kostendekkende premie voor de Basisregeling wordt als volgt vastgesteld:

- a) Werkelijk netto gestorte premie (flat-rate);
- b) Opslag voor MVEV. Deze opslag bedraagt in 2017 1,0% van de netto premie;

Kostendekkende premie voor de Plusregeling

De kostendekkende premie voor de Plusregeling wordt als volgt vastgesteld:

- a) Werkelijk netto gestorte (staffel) premie;
- b) Opslag voor MVEV. Deze opslag bedraagt in 2017 1,0% van de netto premie verhoogd met de absolute toename in het boekjaar van onderdeel 2 van het MVEV bij de technische voorziening voor risico deelnemers;
- c) Werkelijke risicopremie voor het nabestaandenpensioen
- d) Risicopremie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.
Deze opslag bedraagt in 2017 0,3% van de pensioengrondslagsom;
- e) VEV over de risicopremies. Deze opslag bedraagt in 2017 5,3% over de risicopremies.

Bij de vaststelling van de kostendekkende premie wordt geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot demping.

5.5 Pensioeninkoop

De voor het inkopen van pensioenen, die ten laste van het fonds worden uitgekeerd, gebruikte tarieven worden vastgesteld door het bestuur.

Vanaf 1 januari 2016 worden de inkoop tarieven per maand vastgesteld.

Rekenrente

De factoren worden voor een maand vastgesteld op basis van de zuivere swapcurve (dus zonder UFR) per maandeinde één maand voorafgaand aan de betreffende maand (per 30 november, voor de maand januari).

Op het tijdstip van vaststelling worden voorts de laatst bekende grondslagen voor de berekening van de technische voorziening voor risico pensioenfonds gehanteerd.

Bufferopslag

Tevens wordt een bufferopslag gehanteerd ter grootte van het percentage benodigde VEV bij de technische voorziening in de uitkeringenpool per 30 september van het voorgaande jaar. Voor boekjaar 2017 geldt een bufferopslag van 6,2%.

Verhouding man:vrouw

Om de man-vrouwverhouding voor de inkoopfactoren vast te stellen, is gekeken naar de spaarkapitalen van de actieve en gewezen deelnemers die in de komende vijf jaren met pensioen zullen gaan en daarbij een pensioenaanspraak kunnen inkopen dat hoger is dan de wettelijke afkoopgrens. De verhouding bedraagt voor 2017 80:20. De tarieven worden uniseks vastgesteld door op basis van deze verhouding een gewogen gemiddelde te bepalen van de factoren voor mannen en vrouwen (voor 2017 bedraagt deze verhouding 80:20). Hierbij wordt de partner van een man geacht een vrouw te zijn en de partner van een vrouw een man; waarbij de man altijd drie jaar ouder wordt verondersteld dan de vrouw.

Voor de inkoop van direct ingaand partnerpensioen (bij overlijden van de hoofdverzekerde) wordt uitgegaan van 80% weduwepensioen en 20% weduwnaarspensioen. De sterftেকansen voor wezen worden verwaarloosd, derhalve is de verhouding tussen mannen en vrouwen voor de inkoop van direct ingaand wezenpensioen niet van belang.

De inkoop tarieven worden iedere maand aangepast, tenzij dat naar het oordeel van het bestuur niet wenselijk is. Het bestuur kan naar eigen inzicht afwijken van de hierboven beschreven methodiek.

Actuariële grondslagen voor alle factoren

Rente	Zuivere RTS zonder UFR per maandeinde één maand voorafgaand aan de betreffende maand.
Overlevingstafel	Prognosetafel AG2016, startjaar 2017
Ervaringssterfte	Ervaringssterfte StiPP 2016
Kostenopslag	4,0%
Bufferopslag	6,2%
Partnersysteem	Bepaalde partnersysteem, omdat het alleen latent nabestaandenpensioen ná pensionering betreft
Leeftijdsverschil man:vrouw	3 jaar
Verhouding man:vrouw	80% / 20%

5.6 Afkoop tarieven

In geval van afkoop van een pensioenkapitaal, wordt het volledige pensioenkapitaal uitgekeerd. In geval van afkoop van een ingegaan pensioen, vindt afkoop plaats op basis van de tarieven die jaarlijks per 1 januari worden vastgesteld. Deze tarieven worden vastgesteld op basis van de zuivere swaprente per 31 december van het voorgaande

boekjaar. Bij de vaststelling van de tarieven worden geen kostenopslag en buffers betrokken in de afkoopwaarde.

5.7 Sturingsmiddelen

Met betrekking tot de technische voorziening voor risico deelnemers (saldi pensioenrekeningen) heeft het pensioenfonds geen sturingsmiddelen nodig omdat het risico bij de deelnemers ligt.

In geval het fonds onvoldoende vermogen heeft tot dekking van de technische voorziening voor risico pensioenfonds en het daarbij benodigde VEV heeft het fonds de volgende sturingsmiddelen:

- a) Het beleggingsbeleid dat staat tegenover de technische voorziening voor risico pensioenfonds kan worden aangepast, zodanig dat door lagere beleggingsrisico's een lager VEV ontstaat.
- b) CAO-partijen kan verzocht worden een hogere premie af te spreken..
- c) De pensioenen kunnen worden gekort.

De sturingsmiddelen worden zodanig ingezet dat:

- De beleidsdekkingsgraad binnen 10 jaar weer voldoet aan de vereisten, zoals omschreven in artikel 132 van de Pensioenwet (vereist eigen vermogen), en dat
- Indien het fonds op basis van de beleidsdekkingsgraad gedurende 5 achtereenvolgende jaren niet over het MVEV beschikt, de dekkingsgraad direct weer op of boven het niveau van het MVEV komt te liggen.

5.7.1 Toeslagbeleid

De pensioenregelingen worden gekarakteriseerd als zijnde beschikbare premiereregelingen. Dit betekent dat op de pensioenkapitalen geen toeslagen worden gegeven. Het pensioenkapitaal van de deelnemers wordt door het pensioenfonds belegd. Jaarlijks wordt op het opgebouwde pensioenkapitaal het beleggingsresultaat bijgeschreven.

Het fonds stelt het beleggingsresultaat vast en kent dit resultaat toe over de pensioenrekeningen van de deelnemers en gewezen deelnemers. Bij een positief resultaat stijgt de waarde van het pensioenkapitaal, bij een negatief resultaat daalt de waarde van het pensioenkapitaal.

Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken worden geen toeslagen verleend

5.7.2. Premiebeleid

De hoogte van de premie is een uitkomst van onderhandelingen van CAO-partijen in de bedrijfstak. Hoewel het bestuur formeel de hoogte van de (doorsnee)premie vaststelt op grond van de wettelijke en andere verplichtingen, zijn het CAO-partijen die in de CAO de premies vaststellen. Het bestuur heeft echter de bevoegdheid de onttrekkingen voor overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's en kosten zodanig vast te stellen dat hierop geen negatief resultaat wordt behaald.

5.7.3. Kortingsbeleid

Als gevolg van de beschikbare premiereregeling en het beperken van de risico's in de uitkeringsfase, kan gesteld worden dat de kans op kortingen zeer beperkt is. Mocht er zich een situatie voordoen waarop korting onvermijdelijk wordt, om te voldoen aan de vereisten

zoals beschreven onder 5.7, dan kan deze korting in één keer worden doorgevoerd (dus niet gespreid over 10 jaar). Deze korting kan zowel voor de opgebouwde ingegane pensioenrechten gelden als voor de opgebouwde kapitalen voor risico deelnemers.

Eventueel doorgevoerde kortingen zullen in de toekomst niet ongedaan gemaakt worden.

5.8 Risicohouding

In de Pensioenwet 2015 (artikel 102a) en in het Financieel Toetsingskader (artikel 1a) is vastgelegd dat het Bestuur van een Pensioenfonds in overleg met de overige organen van het Pensioenfonds zorg draagt voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het Pensioenfonds.

De risicohouding vormt de basis voor:

- De aanvaarding van de opdracht van de sociale partners door het pensioenfonds.
- Het vaststellen van het beleid door het bestuur.
- De verantwoording achteraf van het bestuur over het gevoerde beleid.

De risicohouding van het pensioenfonds is gebaseerd op de doelstellingen die behoren bij (1) de opbouwfase (DC-regeling) en (2) de uitkeringsfase (DB-regeling, namelijk een nominaal pensioen), en die zijn afgestemd met cao partijen. De doelstelling van het beleggingsbeleid is de beleggingsresultaten van het fonds in de lifecycles – gegeven de verplichtingenstructuur – te maximaliseren.

In de uitkeringsfase wordt niet gestreefd naar het verlenen van toeslagen op de ingegane pensioenen. De mate van risicoacceptatie van het bestuur is onder andere gebaseerd op de volgende kwalitatieve overwegingen:

- Het opgebouwde pensioen vormt na pensionering niet de belangrijkste bron van inkomen voor deelnemers van het pensioenfonds.
- Gezien het feit dat dit een DC regeling betreft, is er geen sturingskracht in de premie beschikbaar. Er wordt niet gestreefd naar het verlenen van toeslagen op de ingegane pensioenen.
- Een afgewogen balans tussen te nemen risico's en het naar verwachting te realiseren beleggingsrendement is noodzakelijk om op langere termijn invulling te kunnen geven aan de pensioenambitie. Voor het nastreven van de pensioenambitie dient het bestuur bereid te zijn om beleggingsrisico te nemen en een beleggingsrendement na te streven dat hoger is dan de risicovrije markttrente.
- Bij slechte economische omstandigheden acht het bestuur het uitlegbaar dat rendementen op de beleggingsportefeuille tegenvallen. Kortingen op de pensioenuitkeringen dienen zoveel mogelijk voorkomen te worden.

De risicobereidheid van het bestuur kan worden beïnvloed door de actuele financiële positie van het fonds. Periodiek wordt beoordeeld of de ambitie van het fonds nog haalbaar is. Het vasthouden aan een onmogelijke ambitie is immers niet zinvol. Bij de keuze voor een bepaald beleid wordt niet alleen een verwachte ontwikkeling beoordeeld maar ook scenario's die gunstiger of minder gunstig zijn dan de verwachte ontwikkeling. De ambitie dient in de meeste scenario's te kunnen worden behaald.

5.8.1 Risicohouding in de opbouwfase

Ambitie: <ul style="list-style-type: none"> - Fase 1 (≥ 11 jaar voor pensioendatum): De rendementsdoelstelling in de opbouwfase is mede afhankelijk van de situatie op de financiële markten op enig moment. - Fase 2 (≤ 10 jaar voor pensioendatum): reduceren van inkooprisico op pensioendatum.
Ondergrens: <ul style="list-style-type: none"> - Als ondergrens hanteert het fonds de doelstelling dat op pensioendatum het kapitaal ten minste gelijk is aan de netto inleg *).
Strategisch beleggingsbeleid is primair gericht op behalen van rendement (fase 1) en het afbouwen van risico naar de pensioendatum (fase 2).
Er wordt een verschillend beleggingsbeleid per leeftijdsgroep gevoerd.
Premies dienen op jaarbasis kostendekkend te zijn. Indien deze in enig jaar niet kostendekkend is, wordt de kapitaalopbouw verlaagd.

*) Dit is een doelstelling en vormt geen garantie van de hoogte van het kapitaal op de pensioendatum.

5.8.2 Risicohouding in de uitkeringsfase

Ambitie: nominaal pensioen uitkeren, er worden geen toeslagen verleend
Ondergrens: doelstelling is om kortingen van pensioenaanspraken te voorkomen
Focus ligt op het voorkomen van de kans op korten en in mindere mate op de omvang van korten.
Eventuele kortingen worden in één keer doorgevoerd.
Strategisch beleggingsbeleid is primair gericht op de matching van het verplichtingenprofiel.

5.8.3 Kwantitatieve risicohouding

Opbouwfase		
	Ambitie	Ondergrens
Hoogte pensioenkapitaal	Netto inleg + jaarlijks verwacht rendement (per cohort) per jaar op de pensioendatum	Netto inleg op de pensioendatum
Premie	Kostendekkend + opslag voor algemene risico's	Kostendekkend

Uitkeringsfase			
	Ambitie	Ondergrens	Bandbreedte
Pensioenuitkering	Nominaal	Nominaal	Nvt
Toeslag	Geen	0%	Nvt
Kans op korten	0%	10%	Nvt
VEV	8%	5%	5% -10%

5.8.4 Risicohouding en governance

De risicohouding is in overleg met de raad van toezicht en cao partijen, horende het advies van het verantwoordingsorgaan, vastgesteld. Indien de resultaten in enig jaar beneden de ondergrenzen komen, zal het bestuur van StiPP in overleg gaan met cao partijen.

5.9 Haalbaarheidstoets

Het fonds voert tenminste jaarlijks een haalbaarheidstoets uit waarbij met een stochastische benaderingswijze wordt gezien of het fonds aan zijn verplichtingen op de lange termijn kan voldoen. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden

Aanvangshaalbaarheidstoets

Met de aanvangshaalbaarheidstoets toont het pensioenfonds bij de introductie van het nieuwe financieel toetsingskader (1 januari 2015) en bij significante wijzigingen van het pensioencontract/de pensioenregeling aan dat het verwachte pensioenresultaat op fonds niveau in voldoende mate aansluit bij de gewekte verwachtingen.

Uit de aanvangshaalbaarheidstoets moet blijken dat:

1. het verwachte pensioenresultaat op fonds niveau boven de door het fonds te kiezen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
2. het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
3. het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen; en
4. het pensioenresultaat op fonds niveau in het slechtweersscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fonds niveau, waarbij het fonds hiervoor de maximale afwijking kiest.

De onderdelen 1, 2 en 4 worden gedaan vanuit de feitelijke financiële positie van het fonds. De toetsing van de onderdelen 1 en 2 wordt ook gedaan vanuit de vereiste dekkingsgraad.

Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Jaarlijks wordt door de haalbaarheidstoets gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen.

Rekening wordt gehouden met, bij of krachtens ministeriële regeling gestelde regels met betrekking tot de haalbaarheidstoets.

Risicohouding en ondergrenzen

Het bestuur heeft de volgende risicohouding (lange termijn) vastgesteld met betrekking tot het pensioenresultaat:

Ondergrens 1: Vanuit de situatie waarbij dekkingsgraad gelijk is aan Vereist Eigen Vermogen dient de mediaan van het pensioenresultaat tenminste gelijk te zijn aan 75%.

Ondergrens 2: Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat tenminste gelijk te zijn aan 75%.

Ondergrens 3: Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een “slechtweer scenario” (lees: 4e percentiel) 25% te bedragen.

Het bestuur heeft de volgende risicohouding (korte termijn) vastgesteld met betrekking tot het Vereist Eigen Vermogen: het Vereist Eigen Vermogen van het Fonds mag niet lager zijn dan 5% en niet hoger dan 10%, uitgaande van het huidige VEV van 8%.

Procedure uitvoering, vaststelling en verantwoording haalbaarheidstoets

Periodiek wordt een haalbaarheidstoets uitgevoerd die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet van het fonds, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Het bestuur beslist tijdig welke organisatie de haalbaarheidstoets zal uitvoeren. Bij de invoering van een nieuwe pensioenregeling en bij significante wijzigingen wordt een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. De eerste aanvangshaalbaarheidstoets is uitgevoerd in verband met de invoering van het nFTK en is vóór 1 oktober 2015 ingediend bij DNB.

Voorafgaand aan de aanvangshaalbaarheidstoets wordt, ná overleg met de sociale partners en in overleg met het verantwoordingsorgaan, door het bestuur de risicohouding vastgesteld. Na de vaststelling van de risicohouding en de daarbij te hanteren ondergrenzen (zoals benoemd in de paragraaf kwantitatieve risicohouding) wordt de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd.

Met de aanvangshaalbaarheidstoets monitort het pensioenfonds of het verwacht pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het “slechtweer scenario” in lijn zijn met de door het pensioenfonds vastgestelde ondergrenzen. Deze ondergrenzen moeten binnen de risicohouding van het pensioenfonds passen (conform artikel 102a Pw).

Daarnaast laat het pensioenfonds zien dat het premiebeleid realistisch en haalbaar is en dat het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft.

De uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets worden met de Sociale Partners en het verantwoordingsorgaan besproken. Indien de ondergrenzen worden overschreden, gaat het bestuur in overleg met sociale partners om de eventuele vervolgstappen te bespreken.

De eerste aanvangshaalbaarheidstoets is uitgevoerd in verband met de invoering van het nFTK en is vóór 1 oktober 2015 ingediend bij DNB.

Vanaf 2016 voert het fonds jaarlijks een haalbaarheidstoets uit en rapporteert die uiterlijk 30 juni van het lopende boekjaar aan DNB. Voorafgaand aan de haalbaarheidstoets beoordeelt het bestuur of de vastgestelde ondergrenzen nog voldoen. Op het moment dat het bestuur van mening is dat de ondergrenzen aangepast moeten worden, kan het bestuur de risicohouding na overleg met Sociale Partners en in overleg met het verantwoordingsorgaan aanpassen.

Daarna wordt de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. De resultaten van de haalbaarheidstoets worden besproken met het verantwoordingsorgaan. Indien de ondergrenzen worden overschreden gaat het bestuur in overleg met sociale partners om de eventuele vervolgstappen te bespreken.

Het pensioenfonds neemt de belangrijkste informatie uit de (aanvangs-)haalbaarheidstoets op in het jaarverslag van het pensioenfonds.

Bij de berekeningen voor de haalbaarheidstoets wordt gebruik gemaakt van de door DNB beschikbaar gestelde uniforme scenario'set.

6. Vermogensbeheer

In deze paragraaf wordt het beleggingsbeleid van het fonds beschreven. Tevens zijn hierin de richtlijnen voor het vermogensbeheer vastgelegd. Er wordt eerst ingegaan op de opzet en uitvoering van de vermogensbeheeractiviteiten. Hierin wordt onder andere de wijze van risicometing en –beheersing en maatschappelijk verantwoord beleggen besproken. Vervolgens wordt ingegaan op het strategisch beleggingsbeleid.

In bijlage II is de verklaring inzake beleggingsbeginselen van het bestuur opgenomen.

6.1. Opzet en uitvoering Vermogensbeheeractiviteiten

6.1.1 Organisatie vermogensbeheer

Het bestuur van het fonds is verantwoordelijk voor het strategische beleggingsbeleid.

De beleggingscommissie heeft een voorbereidende en adviserende rol inzake het strategische beleggingsbeleid richting het bestuur. Daarnaast is de beleggingscommissie verantwoordelijk voor de nadere invulling alsmede de uitvoering van het strategisch beleid. Hieronder moet onder andere worden verstaan het vaststellen van de specifieke richtlijnen voor de deelportefeuilles, het toetsen en evalueren van het gevoerde en te voeren beleid van de vermogensbeheerder, het onderhouden van contacten met adviseurs en het bijhouden van beleggingstechnische kennis. De beleggingscommissie laat zich bijstaan door een externe beleggingsadviseur.

De vermogensbeheerders zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleggingsbeleid. De vermogensbeheerders zijn binnen de hier geformuleerde randvoorwaarden vrij in de wijze van belegging en herbelegging. De vermogensbeheerders zijn verantwoordelijk voor het verzamelen, administreren en rapporteren over de beleggingen aan bestuur en beleggingscommissie. In een 5-partijenovereenkomst zijn de afspraken vastgelegd tussen StiPP, de fiduciair beheerder, de custodian, de beleggingsadviseur en de pensioenuitvoerder.

In een mandaat worden jaarlijks de beheersafspraken vastgelegd. Deze afspraken betreffen onder andere:

- samenstelling portefeuille en bandbreedtes
- normportefeuille
- benchmarks
- risicogebruik
- beheersing renterisico
- valutabeleid
- performance en risicometing en –beheersing
- maatschappelijk verantwoord beleggen

6.1.2. Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan Kempen Capital Management (KCM). Het bestuur heeft gekozen voor een fiduciair management model. Als voordeel van een dergelijk model

ziet het bestuur dat het risicomanagement van de integrale portefeuille beter is te organiseren en te monitoren. Daarnaast is de inrichting van de portefeuille beter aan te sluiten met de investment beliefs van het pensioenfonds (zie de verklaring beleggingsbeginselen in Bijlage II). KCM (het multi-management team) is verantwoordelijk voor de selectie van beleggingsfondsen binnen het gegeven mandaat. Door het gebruik van externe managers kan per deelmandaat worden besloten of dit een actief of passief beleid betreft en in het geval van een actief beleid hoeveel risicobudget wordt meegegeven aan deze beheerder. De samenstelling van de portefeuille vindt in overleg met de beleggingscommissie plaats. Expliciete goedkeuring van het pensioenfonds is vereist voordat KCM een intern product implementeert.

6.1.3 Wijze van risicometing en -beheersing

De risicobeheersing is vormgegeven door de onder 6.1 genoemde randvoorwaarden (bandbreedtes, herbalanceringsbeleid en risicorestricties). De vermogensbeheerders dienen deze restricties te respecteren. Door middel van rapportages door de vermogensbeheerders wordt de naleving van deze voorwaarden gecontroleerd door de beleggingscommissie en het bestuur. Naast deze systematiek heeft het bestuur een custodian geselecteerd die een onafhankelijke waardering en performancemeting verzorgt. Hierdoor kan de beleggingscommissie onafhankelijk van de fiduciair beheerder toetsen of het beleggingsbeleid binnen de gestelde grenzen wordt ingevuld. De custodian rapporteert direct aan het pensioenfonds.

Binnen vermogensbeheer spelen diverse risico's zoals (niet limitatief):

- Marktrisico
- Renterisico
- Kredietrisico
- Concentratierisico
- Liquiditeitsrisico
- Operationeel risico

In het jaarlijkse beleggingsplan wordt omschreven hoe deze risico's worden beheerst.

De beleggingsresultaten worden per maand en per kwartaal door KCM gerapporteerd en door de beleggingscommissie van het pensioenfonds geanalyseerd. In de rapportage wordt aangegeven of en op welke wijze is voldaan aan de vooraf vastgestelde risicolimieten, waaronder minimum en maximum allocatie van de beleggingscategorieën en valuta. Tevens wordt de performance vergeleken met de vooraf vastgestelde benchmarks.

De vermogensbeheerder levert hierbij tevens een attributieanalyse. Middels deze analyse kan de bijdrage van diverse beleidsbeslissingen aan de performanceverschillen met de benchmark worden toegewezen.

Verder wordt naast het algemene valuta- en derivatenbeleid bij elk product in samenspraak met de vermogensbeheerder een specifiek beleid gevoerd tot beheersing van de risico's. Hierbij worden onder andere afspraken gemaakt omtrent minimale creditrating van toepassing op de categorie Bedrijfsobligaties. Daarnaast heeft de vermogensbeheerder een

duidelijke procedure voor het afdekken van interne risico's. Binnen KCM is een onafhankelijke compliance afdeling verantwoordelijk voor de controle op naleving van het mandaat en signalering van operationele risico's. De compliance afdeling rapporteert direct aan de directie van Kempen & Co. De compliance procedures zijn omschreven in de ISAE 3402 van KCM, welke door StiPP is besproken.

StiPP heeft zijn lange termijn beleid bepaald door middel van een ALM-studie. In de ALM-studie wordt wel een uitspraak gedaan over de verdeling zakelijke waarden versus vastrentende waarden, maar niet over de concrete invulling hiervan. Het bestuur heeft, mede op advies van de fiduciair manager, deze invulling bepaald. Tevens wordt jaarlijks bij het opstellen van het beleggingsplan geëvalueerd of de invulling moet worden aangepast, bijvoorbeeld omdat een markt minder aantrekkelijk is geworden om in te beleggen of omdat andere beleggingscategorieën aantrekkelijk worden geacht. Jaarlijks wordt beoordeeld welke beleidsmatige/strategische keuzes zijn gemaakt en of deze verschillende keuzes terugkijkend waarde hebben toegevoegd. Hierbij wordt een brede marktindex als het startpunt gebruikt, en is elke afwijking hiervan een actieve keuze. Bijvoorbeeld de allocatie naar hypotheek is geen onderdeel van de brede marktindex, en daarmee een actieve keuze. De analyse maakt inzichtelijk welke keuzes zijn gemaakt en hoe dit invloed heeft gehad op het rendement van de portefeuille. Beleidsmatige keuzes worden echter met een lange termijn horizon gemaakt, dus de korte termijn afwijkingen zijn niet per definitie aanleiding om het beleid te herzien.

6.1.4. Herbalanceringsbeleid

Er wordt maandelijks geherbalanceerd naar de normwegingen.

6.1.5. Fondsvoorwaarden beleggingsfondsen

Het fonds belegt in verscheidene beleggingsfondsen. Op die beleggingsfondsen zijn fondsvoorwaarden van toepassing. KCM is tevens beleggingsonderneming en treedt op als vermogensbeheerder ten behoeve van de participant. In de hoedanigheid van vermogensbeheerder investeert KCM voor rekening van de participant, in overeenstemming met het afgesproken beleggingsmandaat, in bepaalde beleggingsfondsen, waar eveneens fondsvoorwaarden op van toepassing zijn. KCM kan enkel in "eigen" producten van KCM beleggen mits daaraan voorafgaand expliciete goedkeuring wordt gegeven door het pensioenfonds. Naast de uitgebreide due diligence vanuit KCM beoordeelt het pensioenfonds zelfstandig elk beleggingsfonds waarin wordt belegd expliciet op:

1. Algemene kenmerken van het beleggingsfonds
2. Kosten van het beleggingsfonds
3. Risicorestricties van het beleggingsfonds (ten opzichte van de benchmark)
4. Positionering van het beleggingsfonds (ten opzichte van de benchmark)

6.1.6. Derivatensbeleid

Het pensioenfonds maakt uit het oogpunt van risicobeheersing gebruik van derivaten. Dit derivatenbeleid heeft als doel het deels afdekken van het valutarisico. Hiertoe kan het pensioenfonds gebruik maken van Valuta Termijn Affaires (fx forwards).

De valuta afdekking wordt uitgevoerd door KCM en wordt maandelijks bijgesteld en eens per kwartaal doorgerold. Het pensioenfonds maakt geen gebruik van rentederivaten.

6.1.7. Uitlenen van effecten

Het fonds is terughoudend ten aanzien van beleggingsfondsen die gebruik maken van securities lending. Deze beleggingsfondsen worden echter niet bij voorbaat uitgesloten. De vermogensbeheerder maakt een beoordeling van het securities lending programma alvorens een beleggingsfonds aan de portefeuille toe te voegen. Daarnaast beoordeelt de beleggingscommissie onafhankelijk of de beleggingsfondsen in de portefeuille passen bij het terughoudende karakter van het fonds.

Uit een uitgevoerde beoordeling is gebleken dat de toepassing inderdaad terughoudend is. Het grootste deel van de fondsen passen niet of in beperkte mate securities lending toe.

StiPP hanteert de volgende richtlijnen bij het beoordelen van het securities lending programma van een beleggingsfonds:

Due diligence en monitoring

De due diligence ten aanzien van securities lending is grofweg in twee onderdelen te splitsen; hoe de opbrengsten van het uitlenen worden verdeeld (revenue split) en hoe het risico op securities lending wordt beheerst. Risicobeheersing is een functie van:

- Hoeveel er uitgeleend wordt
- Tegenpartij (selectie, monitoring, limieten)
- Soort en hoeveelheid onderpand
- Uitwisseling en herinvestering van onderpand

Na de due diligence vindt monitoring plaats op de toepassing van securities lending en de risicobeheersing.

Verdeling van opbrengsten

Aangezien het risico van securities lending door de participanten van het beleggingsfonds wordt gedragen, is het fonds van mening dat ook de meerderheid van de opbrengsten (na administratiekosten) ten gunste dient te komen aan het fonds. StiPP hanteert hierbij als richtlijn dat 60% of meer van de opbrengsten ten goede dient te komen aan StiPP.

Percentage uitgeleend

De mate waarin een fonds beleggingen uitleent is afhankelijk van de vraag in de markt en de schaarste van de beleggingen. Indien er veel vraag is en de belegging is schaars, kan er een hogere vergoeding worden verkregen. De staatsobligaties in de portefeuille van StiPP worden niet uitgeleend, omdat deze niet schaars zijn en het onderpand bijna altijd van lagere kwaliteit is. Binnen aandelenfondsen kunnen wel beleggingen bevinden waar grote vraag naar is in de markt. StiPP hanteert als uitgangspunt dat maximaal 50% van een beleggingsfonds uitgeleend mag worden. Indien dit wordt overschreden, zal een evaluatie plaatsvinden van het securities lending beleid en indien nodig actie worden ondernomen.

Onderpand

De uitvoerder van het securities lending beleid is verantwoordelijk voor de selectie, monitoring en het stellen van limieten aan tegenpartijen. Om het verlies te beperken als de

uitgeleende stukken toch niet worden terugbetaald, is het gebruikelijk om onderpand te ontvangen. In de due diligence worden kwaliteit en hoeveelheid onderpand bekeken.

De dagelijkse levering van onderpand is gebruikelijk in de markt. Indien de kwaliteit van het onderpand lager is, is het gebruikelijk om hoger onderpand te vragen. KCM beoordeelt of de kwaliteit en mate van onderpand in verhouding staat tot het gelopen risico. Bij een lagere kwaliteit onderpand moet meer onderpand worden verstrekt. StiPP monitort de volgende zaken met betrekking tot het onderpand en de tegenpartij in de Onepagers van de beleggingsfondsen:

- Tegenpartijrisico: gehanteerde minimale rating in combinatie met exposure en “Value At Risk” limieten per tegenpartij;
- Gebruik van non-cash collateral. StiPP heeft een voorkeur voor non-cash collateral. Hierdoor wordt het herbeleggingsrisico gemitigeerd en ontstaat er geen leverage op portefeuilleniveau. Cash collateral komt echter wel voor. In dat geval zal StiPP beoordelen of dit voldoende conservatief wordt ingezet.
- Ontvangen collateral wordt niet opnieuw uitgeleend;
- Voldoende mate van overcollateralisation (mate afhankelijk van kwaliteit onderpand);
- Liquiditeit van het ontvangen collateral moet voldoen aan limieten uitgedrukt in maximaal percentage van de market capitalisatie en handelsvolume (indien aandelen en exchange-traded funds);
- Minimale rating ontvangen bond collateral.

6.1.8. Concentratierisico

Het concentratierisico is vooral van belang voor vastrentende waarden als gevolg van het gebruik van staatsobligaties van een zeer beperkt aantal Europese kernlanden. Het pensioenfonds heeft er voor gekozen om de rentegevoeligheid (in PV01) van de uitkeringsportefeuille per land te beperken. Voor de overige portefeuilles Staatsobligaties binnen Vastrentend gelden deze eisen niet omdat deze al conform een benchmark worden beheerd. Dit is een bewuste keuze van het pensioenfonds en wordt gezien de hoge kredietwaardigheid van deze landen als acceptabel beoordeeld.

Staatsobligaties binnen de Uitkeringsportefeuille (%PV01)	Minimum	Maximum
Nederland	0%	40%
Frankrijk	0%	30%
Duitsland	0%	40%
Overige staatsobligaties/supranationals	0%	30%

Bij de overige beleggingscategorieën is in beperkte mate sprake van concentratierisico door spreiding over beleggingscategorieën. Daarbij worden deze beleggingscategorieën ingevuld met beleggingsfondsen of mandaten, waarbij hoofdzakelijk passief beheer wordt toegepast. Deze beleggingsfondsen of mandaten beleggen vervolgens weer in een groot aantal individuele instrumenten. Alle fondsen en mandaten worden regelmatig door de beleggingscommissie getoetst in de ‘onepagers’.

6.1.9. Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het fonds streeft ernaar om op verantwoorde wijze te beleggen. Dit doet het fonds bij voorkeur door de dialoog aan te gaan om omstandigheden te verbeteren. Daarnaast kiest het fonds voor uitsluiting door niet te beleggen in financiële instrumenten van ondernemingen die internationale sociale, milieu of governance criteria structureel en fundamenteel schenden. Het pensioenfonds hanteert daarvoor een aantal criteria die ook door de Verenigde Naties worden gehanteerd. Periodiek wordt onderzocht of er ondernemingen in de portefeuille aanwezig zijn die met hun bedrijfsactiviteiten in meer of mindere mate in conflict zijn met de criteria. In dat geval spreekt het pensioenfonds (eventueel via haar vermogensbeheerders) deze ondernemingen aan. Door middel van een dialoog, ofwel 'engagement', wil het fonds positieve verandering bewerkstelligen en ondernemingen stimuleren om maatregelen te nemen om schendingen in de toekomst te voorkomen. Het aangaan van de dialoog heeft de voorkeur boven uitsluiting, omdat het fonds met uitsluiting feitelijk geen invloed meer kan uitoefenen op de betreffende situatie en de kans op positieve verandering dus niet toeneemt.

Indien ondernemingen en/of fondsmanagers niet aan de criteria kunnen voldoen, worden deze uitgesloten van belegging. Op deze uitsluitingslijst staan voornamelijk ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, zoals clustermunitie en kernkoppen.

6.1.10 Investment Beliefs

Onderdeel van de beleggingsbeginselen van het pensioenfonds zijn de investment beliefs. De beleggingscommissie toetst beslissingen ten aanzien van beleggingen aan de investment beliefs van het fonds. De investment beliefs zijn als volgt:

1. Asset allocatie is de belangrijkste keuze in relatie tot het uiteindelijke rendement
2. Beleggingsrisico wordt op lange termijn beloond
3. Diversificatie is belangrijk
4. Consistent outperformance genereren is moeilijk
5. Voor illiquide beleggingen wordt een extra vergoeding vereist
6. Kostenbeheersing is belangrijk
7. StiPP belegt alleen in categorieën en strategieën die het bestuur begrijpt
8. Een sterke organisatie draagt bij aan het rendement
9. Het renterisico is geen structureel beloond risico
10. Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) is belangrijk

6.2. Strategisch beleggingsbeleid 2017

6.2.1 Doelstelling ten aanzien van het Vermogen

Het beleggingsbeleid is opgesteld in lijn met de doelstelling van de verschillende participerende pools. Hierbij staat de risicohouding van het pensioenfonds centraal. De doelstelling per participerende pool is als volgt:

- **Beleggingen deelnemers (leeftijdsgroepen)**

De Deelnemerspool is vanaf 2015 opgesplitst in leeftijdsgroepen. Elke pool bevat een gedeelte van het vermogen, verdeeld naar de betreffende leeftijd (omgerekend naar tijd tot pensioneren) van de deelnemers. Er wordt geen onderscheid gemaakt in het beleggingsbeleid tussen de Basisregeling en de Plusregeling. Er zijn zes leeftijdsgroepen gedefinieerd die ieder een aantal jaar voor de pensioendatum bestrijken. De doelstelling van de jongste leeftijdsgroep (11+) is het behalen van een positief rendement op het vermogen. Voor de leeftijdsgroepen daarna verschuift de doelstelling geleidelijk naar het beperken van het inkooprisico op pensioendatum. Voor de zes leeftijdsgroepen zijn de volgende normverdelingen naar de sub-portefeuilles vastgesteld:

Weging subportefeuilles per leeftijdsgroep	11+	9-10	7-8	5-6	3-4	1-2
Zakelijke waarden	40%	33%	27%	20%	13%	7%
Vastrentende waarden duratie kort	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Vastrentende waarden duratie middellang	50%	43%	36%	29%	22%	15%
Vastrentende waarden duratie lang	10%	24%	37%	51%	65%	78%

- **Reservepool**

De Reservepool heeft een functie als buffer, met name voor onvoorziene omstandigheden. Voor de Reservepool zijn de volgende normverdelingen vastgelegd:

Reservepool Weging	Weging
Zakelijke waarden	0%
Vastrentende waarden duratie kort	85%
Vastrentende waarden duratie middellang	15%
Vastrentende waarden duratie lang	0%

- **Uitkeringspool**

De Uitkeringspool belegt de ingegane pensioenen van het fonds. Deze ingegane pensioenen worden vertaald naar verplichtingenkasstromen van het fonds. Doelstelling van de Uitkeringspool is om met een laag risico aan deze verplichtingen te voldoen. De Uitkeringspool wordt separaat beheerd gezien de afwijkende doelstelling ten opzichte van de leeftijdsgroepen.

In onderstaande paragrafen staan restricties zowel op totaalniveau als op sub-portefeuille niveau beschreven.

6.2.2 Risicogebruik

KCM beheert het vermogen binnen de vastgestelde risicokaders. Het maximaal in te zetten risico op totaalniveau is weergegeven in onderstaande tabel. Het uitvoeringsrisico is hier weergegeven als de Tracking error van de beleggingen versus de uitvoeringsbenchmark. Tot deze risicomaatstaf is besloten om het Z-score risico te monitoren en te beperken. Het risicobudget betreft het maximale ex-ante risicoprofiel (het ex-ante beleggingsrisico dat StiPP ten behoeve van het behalen van de doelstelling maximaal wil lopen) van het vermogen.

Risicogebruik totaal vermogen	Maximum
Tracking error versus Uitvoerings Benchmark	1,2%

Naast de Tracking error zal KCM het risico monitoren van de leeftijdsgroepen. Het vermogensrisico wordt uitgedrukt als de standaard deviatie van de beleggingen. Het inkooprisico wordt uitgedrukt als standaarddeviatie van de beleggingen versus de pensioeninkoop. Aangezien KCM geen tactisch beleid voert voor de leeftijdsgroepen zal dit risicogebruik als signaleringsniveau worden gehanteerd. Indien het risicogebruik van de Deelnemerspool hoger is dan het signalerings-niveau dan zal KCM StiPP hierover informeren en een suggestie doen voor een aanpassing. In onderstaande tabel is weergegeven bij welk niveau van het risicogebruik per leeftijdsgroep StiPP geïnformeerd wenst te worden.

Risicogebruik (standaard deviatie)	Signaleringsniveau vermogensrisico	Signaleringsniveau Inkooprisico
Risico van leeftijdsgroep 11+	8,0%	Nvt
Risico van leeftijdsgroep 9-10	Nvt	10,0%
Risico van leeftijdsgroep 7-8	Nvt	9,0%
Risico van leeftijdsgroep 5-6	Nvt	6,0%
Risico van leeftijdsgroep 3-4	Nvt	5,0%
Risico van leeftijdsgroep 1-2	Nvt	4,0%

Er zal geen risico worden gemeten op de Reservepool en de Uitkeringspool, aangezien beiden een zeer defensief karakter hebben waarop standaard deviatie geen relevante risicomaatstaf is. Daarnaast is het risicobeleid van de Uitkeringspool gekoppeld aan de ontwikkeling van de verplichtingen.

6.2.3 Beleid ten aanzien van rentegevoeligheid

In de onderstaande tabel zijn de uitgangspunten voor de beperking van risico bij pensioeninkoop weergegeven (mate van rentegevoeligheid). Dit wordt gerealiseerd door de rentegevoeligheid van de pensioeninkoop te vergelijken met de rentegevoeligheid van de sub-portefeuilles samen.

Leeftijdsgroepen	11+	9-10	7-8	5-6	3-4	1-2
Duratie inkoop	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Portefeuille (duratie)	4,0	5,4	6,7	8,0	9,4	10,7
% pensioeninkoop	32%	43%	53%	64%	76%	86%
Ondergrens (signalering)	Nvt	33%	43%	54%	66%	81%
Bovengrens (signalering)	Nvt	53%	63%	74%	86%	91%

De normduratie wordt voornamelijk in de Vastrentend middellang en Vastrentend lang ingekocht conform het vastgestelde beleid binnen deze portefeuilles. Indien het %

pensioeninkoop resulteert in een overschrijding van het signaleringsniveau zal KCM StiPP hierover informeren en een suggestie doen voor een aanpassing.

StiPP kent een DC regeling waarbij voor de jongste (en grootste) groep wordt gestuurd op kapitaalontwikkeling en niet op een verplichtingenstructuur. Zowel de jongeren als oudere deelnemers beleggen in dezelfde portefeuille vastrentende waarden lang. Derhalve kennen beide groepen hetzelfde looptijdenprofiel. StiPP heeft er voor gekozen om geen verschillende looptijdenprofielen voor jongeren en ouderen te hanteren, omdat dit gegeven de DC regeling niet nodig wordt geacht.

Voor het meten en bepalen van de rentegevoeligheid maakt KCM (onder andere) gebruik van duratie als maatstaf. De duratie van de beleggingen en/of verplichtingen geeft de waardeinstijging in euro bij een rentedaling van 1%.

6.2.4 Strategische wegingen beleggingscategorieën

Jaarlijks wordt in het beleggingsplan vastgesteld welke normwelingen het pensioenfonds wenst te hanteren binnen de sub-portefeuilles. Naast de normwelingen worden tevens begrenzingsen geformuleerd rond deze normwelingen. De begrenzingsen zijn een reflectie van de risicohouding van het pensioenfonds en de beleggingsbeginselen. De normwelingen zijn momenteel als volgt:

Zakelijke waarden portefeuille Beleggingscategorie	Normweging	Minimum	Maximum
Aandelen ontwikkelde landen	60%	55%	65%
Aandelen opkomende landen	25%	20%	30%
Onroerend goed	14%	9%	19%
Liquiditeiten	1%	0%	5%

Vastrentende portefeuille korte duratie Beleggingscategorie	Normweging	Minimum	Maximum
Liquiditeiten (waaronder kortlopende staatsobligaties)	100%	98%	100%

KCM heeft de ruimte om een staatsobligatie met een looptijd van maximaal 2 jaar op te nemen in de vastrentende portefeuille korte duratie ter vervanging van een deel van de beleggingen in geldmarktfondsen. Tevens heeft KCM de mogelijkheid om deze positie op te hogen, bijvoorbeeld als er instroom in het fonds plaatsvindt. Voor de monitoring van de beleggingsrestricties zal deze positie binnen de categorie "liquiditeiten" vallen. Deze staatsobligatie is opgenomen om het concentratierisico op financiële instellingen binnen liquiditeiten te beperken.

Vastrentende portefeuille middellange duratie Beleggingscategorie	Normweging	Minimum	Maximum
Vastrentende waarden Bedrijfsobligaties	60%	50%	70%
Vastrentende waarden hypotheke	20%	0%	30%
Vastrentende waarden Staatsobligaties	10%	0%	20%

Liquiditeiten	10%	0%	20%
---------------	-----	----	-----

Vastrentende portefeuille lange duratie Beleggingscategorie	Normweging	Minimum	Maximum
Vastrentende waarden Staatsobligaties	100%	90%	100%
Liquiditeiten	0%	0%	10%

Uitkeringsportefeuille Beleggingscategorie	Normweging	Minimum	Maximum
Vastrentende waarden Staatsobligaties	100%	95%	100%
Liquiditeiten	0%	0%	5%

Het volledige vermogen van de Uitkeringspool zal op basis van de verplichtingen worden belegd. Hierbij wordt de portefeuille verdeeld over de verschillende looptijdsegmenten in lijn met de verplichtingen om het curverisico te beperken.

Voor alle portefeuilles geldt daarnaast dat tijdelijke debetstanden voor de afwikkeling van transacties zijn toegestaan, zowel in Euro als in vreemde valuta. Creditstanden zijn ook in vreemde valuta toegestaan. Onder liquiditeiten vallen ook geldmarktfondsen.

6.2.5 Richtlijnen beleggingsportefeuilles

De sub-portefeuilles zullen op basis van de voorgestelde beleggingsmix deels via Beleggingsinstellingen en deels via individuele Financiële Instrumenten worden ingevuld.

6.2.5.1 Kredietrisico

Gezien de doelstelling van de Vastrentend lang portefeuille en Uitkeringsportefeuille is gekozen voor een laag kredietrisico. Om het kredietrisico op deze beleggingen te beperken, zijn onderstaande restricties opgesteld.

De beleggingen dienen te voldoen aan een van de volgende restricties:

- Vastrentende waarden in Euro's uitgegeven door centrale of lagere overheden, of expliciet gegarandeerd door een van deze centrale of lagere overheden, van de volgende landen:
 - Nederland
 - Duitsland
 - Frankrijk
 - Finland
 - Oostenrijk
- Vastrentende waarden in Euro's uitgegeven door Europese supranationale overheidsinstellingen die op het moment van aankoop een AA rating of hoger hebben.
- Vastrentende waarden van centrale of quasi overheden: uitgegeven door centrale of lagere overheden of anderszins staatsgerelateerd (zoals agentschappen), die op het moment van aankoop een AA rating of hoger hebben.

Voor individuele vastrentende waarden geldt de Bloomberg Composite rating en als achtervang hiervoor het interne KCM rating model. Met laatstgenoemde wordt bedoeld dat achtereenvolgens geldt: de Moody's rating, de Fitch rating en anders de S&P-rating. Indien geen enkele rating beschikbaar is geldt de rating 'Non- rated'.

Voor indirecte beleggingen via beleggingsinstellingen — dat wil zeggen: indien StiPP deelnemingsrechten in een beleggingsinstelling verwerft - geldt de methodiek van de betreffende beleggingsinstelling.

6.2.5.2 Overige restricties

Nieuwe beleggingscategorieën

Voor de opname van een nieuwe beleggingscategorie — dat wil zeggen: indien wordt overwogen een beleggingsinstelling of financiële instrument op te nemen in een sub-portefeuille die valt in een beleggingscategorie die niet is opgenomen in de tabellen in paragraaf 6.2.4 - is vooraf de expliciete goedkeuring (per mail) van StiPP vereist.

KCM producten

Voor de opname van een KCM product of strategie — dat wil zeggen: indien wordt overwogen een Beleggingsinstelling beheerd door KCM op te nemen in het vermogen of een deel van het vermogen discretionair door KCM te laten beheren - is vooraf de expliciete schriftelijke goedkeuring van StiPP vereist.

Tactisch beleid

StiPP heeft ervoor gekozen om KCM geen ruimte te geven voor actieve asset allocatie. De bandbreedtes worden gebruikt om marktfluctuaties en onder andere stortingen, onttrekkingen, dividenduitkeringen, couponopbrengsten en afroeping van toegezegd kapitaal (capital calls) op te vangen.

Herallocatie

- De verhoudingen tussen de sub-portefeuilles worden iedere maand voor elke leeftijdsgroep gerebalanced.
- De benchmarkwegingen binnen de zakelijke waarden portefeuille, vastrentend kort portefeuille en vastrentend middellang portefeuille worden op maandbasis geheralloceerd naar de normweging.
- De benchmarkwegingen binnen de Uitkeringsportefeuille worden op kwartaalbasis met een maand vertraging geheralloceerd

Derivatenbeleid

Het direct gebruik van derivaten op naam van het pensioenfonds is uitsluitend toegestaan ten behoeve van valuta afdekking. Binnen de beleggingsfondsen kunnen derivaten worden toegepast voor efficiënt portefeuillebeheer.

Actief beheer

Een Beleggingsinstelling kan worden gekwalificeerd als actief beheerd of passief beheerd:

- Actief beheer: Beleggingsinstellingen die als doelstelling hebben om de gekozen benchmark te verslaan.
- Passief beheer: Beleggingsinstellingen die als doelstelling hebben om de gekozen benchmark zo nauw mogelijk te volgen. De gekozen benchmark kan worden samengesteld op basis van marktkapitalisatie, of op basis van een andere wegingsmethodiek, bijvoorbeeld naar fundamentele factoren.

Deze kwalificatie (en daarmee ook ondergenoemde richtlijnen) is niet van toepassing op illiquide beleggingen (vastrentende waarden hypothecaire leningen en niet-genoteerd onroerend goed).

StiPP geeft KCM de ruimte (binnen de tracking error restrictie) om voor de verschillende beleggingscategorieën een keuze te maken voor invulling met actief dan wel passief beheerde Beleggingsinstellingen. KCM houdt daarbij rekening met de doelstelling en richtlijnen van StiPP.

Daar waar actief beheer ingezet mag worden, wenst StiPP afspraken te maken over de gewenste mate van actief beheer en de monitoring daarvan. Om de mate van actief beheer te meten, wordt de 3-jaars ex-post Tracking Error (TE) gehanteerd.

6.2.5.3 Valuta-afdekking

StiPP heeft ervoor gekozen 100% van het valutarisico af te dekken binnen de zakelijke waarden portefeuille voor zover het de Amerikaanse Dollar, daaraan gekoppelde valuta's, het Britse Pond en de Japanse Yen betreft. In de overige portefeuilles zijn geen vreemde valuta's opgenomen.

Voor afdekking van het valutarisico maakt StiPP gebruik van valuta termijn affaires (fx forwards) welke per kwartaal worden doorgerold. In onderstaande tabel zijn de normwegingen en bandbreedtes van de valuta-afdekking weergegeven. De valuta-afdekking van de benchmark is gebaseerd op de valuta exposure van de uitvoeringsbenchmark en wordt per maand doorgerold. Overige vreemde valuta's worden niet afgedekt in verband met de beperkte exposure.

Voor de daadwerkelijke afdekking van de valuta exposures zijn de wegingen binnen de actuele subportefeuille leidend, waarbij beleggingsinstellingen op kwartaalbasis op 'look through' basis worden meegenomen.

Valuta-afdekking Zakelijke Waarden Portefeuille	Norm-afdekking	Bandbreedte t.o.v. normafdekking Zakelijke Waarden Portefeuille (als % van werkelijke exposure)	
		Min	Max
Euro/US dollar 3-maandsforward	100%	80%	120%
Euro/Britse pond 3-maandsforward	100%	80%	120%
Euro/Japanse yen 3-maandsforward	100%	80%	120%

Tegenpartij risico

Het afdekken van valutarisico vindt plaats door middel van valutatermijnaffaires (VTA's) welke worden afgesloten met een tegenpartij. Om het tegenpartijrisico op de VTA's te beperken is afgesproken om de waarde per tegenpartij te beperken tot 3,5% van de Zakelijke Waarden portefeuille. Indien deze limiet wordt bereikt zullen de VTA's worden tegengesloten en opnieuw worden aangegaan met een tweede tegenpartij. Hierbij moet worden opgemerkt dat bij het tegensluiten van een VTA het tegenpartij risico blijft bestaan tot het eind van de looptijd van de VTA (maar waarbij het risico niet meer verder oploopt). Tevens kunnen grote uitslagen ertoe leiden dat het maximum wordt overschreden alvorens de exposure kan worden beperkt.

6.2.6 Benchmarks

6.2.6.1 Uitvoeringsbenchmarks

Onderstaande benchmarks zijn van toepassing op de normwegingen per beleggingscategorie in de subportefeuilles. De uitvoeringsbenchmark wordt gebruikt om de keuze van KCM bij de uitvoering nader te beoordelen en zal in de rapportage worden opgenomen. Daarnaast is de benchmark bedoeld om richting te geven aan KCM bij het invullen van de betreffende beleggingscategorie. Deze benchmarks worden jaarlijks beoordeeld, zijn objectief en worden door StiPP als passend beschouwd.

Zakelijke waarden portefeuille	Norm Weging (%)	Benchmark	Bloomberg Ticker
Beleggingscategorie			
<i>Aandelen ontwikkelde landen</i>			
Europa largecap	31%	50% MSCI Europe TR ND 50% FTSE RAFI Europe TR ND	NDDUE15 TFREUE
US	22%	50% S&P 500 TR ND EUR 50% FTSE RAFI US TR ND	SPTR500N Index FR1OXTR
Japan	7%	MSCI Japan TR ND	NDDLJN
<i>Aandelen opkomende landen</i>			
Wereld	12,5%	MSCI Emerging Index TR ND USD	NDUEEGF
Azië ex Japan	12,5%	MSCI Asia ex Japan TR ND	NDUECAXJ
<i>Onroerend goed</i>			
Beursgenoteerd OG Wereld	14%-x*	FTSE/EPRA Global Developed Index	RNGL
Niet-beursgenoteerd OG	X	Portefeuillerendement	
Liquiditeiten	1%	Eonia Net Total Return Index	DBDCONIA

* *Weging Beursgenoteerd OG wereld = 14% -(weging Niet-genoteerd OG). Het streefgewicht van niet-genoteerd OG is 10,5%, het streefgewicht van beursgenoteerd OG wereld is 3,5%.*

Vastrentende portefeuille korte duratie	Norm Weging (%)	Benchmark	Bloomberg Ticker
Beleggingscategorie			

Vastrentende waarden staatsobligaties	70%	BofA ML 0-1 years AAA Government Bond	EG1C
Liquiditeiten	30%	Eonia Net Total Return Index	DBDCONIA

Vastrentende portefeuille middellange duratie	Norm Weging (%)	Benchmark	Bloomberg Ticker
Beleggingscategorie			
Vastrentende waarden Bedrijfsobligaties	80% - y*	Iboxx Corporate TR	QW5A
Hypotheke	Y	Portefeuillerendement	
Vastrentende waarden Staatsobligaties	10%	ML NONE Index	NONE
Liquiditeiten	10%	Eonia Net Total Return Index	DBDCONIA

* Weging bedrijfsobligaties = 80% - weging hypotheke. Het streefgewicht van hypotheke is 20%.

Vastrentende portefeuille lange duratie	Norm Weging (%)	Benchmark	Bloomberg Ticker
Beleggingscategorie			
Vastrentende waarden Staatsobligaties	50% 50%	ML EG68 Index ML NONE	EG68 NONE

Uitkeringspool	Norm Weging (%)	Benchmark	Bloomberg Ticker
Beleggingscategorie			
Vastrentende waarden Staatsobligaties	100%	Verplichtingen Benchmark	

6.2.6.2 Benchmark minder liquide categorieën

Vanwege de illiquiditeit van de beleggingscategorieën hypotheke en direct vastgoed wordt de weging voor deze categorieën in samenhang beschouwd met respectievelijk bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed. Hierbij telt de gezamenlijke weging van de gekoppelde' categorieën op tot een vooraf bepaalde vaste benchmarkweging. De weging van de benchmark van de illiquide belegging beweegt mee met de werkelijke weging.

In de benchmarks voor de beoordeling van de resultaten binnen de beleggingsportefeuilles wordt het rendement op direct vastgoed en hypotheke gelijkgesteld aan het gerealiseerde rendement.

6.2.6.3 Z-score benchmark

Onderstaande benchmarks zijn van toepassing voor de berekening van het rendement van de normportefeuille ten behoeve van de Z-score:

Totale benchmark		Weging
------------------	--	--------

Portefeuille	Benchmark	
Zakelijke waarden portefeuille	Benchmark zakelijke waarden	Gewicht zakelijke waarden
Vastrentend kort portefeuille	Benchmark vastrentend kort	Gewicht vastrentend kort
Vastrentend middellang portefeuille	Benchmark vastrentend middellang	Gewicht vastrentend middellang
Vastrentend lang portefeuille	Benchmark vastrentend lang	Gewicht vastrentend lang

De benchmark van de Uitkeringspool is niet opgenomen in de Z-score benchmark aangezien er geen marktconforme benchmark beschikbaar is, geen actief beleid wordt gevoerd en is gekozen voor een strikt debiteurenbeleid (invulling met staatsobligaties met hoge kredietwaardigheid).

6.2.7 Overige richtlijnen voor het vermogen

6.2.7.1 Gebruik bandbreedtes

KCM beheert de portefeuilles binnen de gestelde restricties., Er zijn twee vormen van overschrijdingen:

Passieve Overschrijding

Indien een overschrijding van een richtlijn, een restrictie of het risicobudget niet aan KCM kan worden toegerekend geldt dit als passieve overschrijding. Van een passieve overschrijding is in ieder geval sprake indien de overschrijding het gevolg is van:

- (i) een wijziging in de waarde van het vermogen als gevolg van een marktbeving;
- (ii) een wijziging van de benchmark;
- (iii) een wijziging van een doelstelling, richtlijn, restrictie en/of het risicobudget;
- (iv) instructies van StiPP;
- (v) een transitie;
- (vi) het niet onmiddellijk vrij beschikbaar zijn van Financiële Instrumenten, vanwege een instructie van het Fonds of een Custodian;
- (vii) stortingen/of onttrekkingen door het Fonds van vermogensbestanddelen aan het Vermogen;
- (viii) onjuiste of ontijdige gegevens verkregen van StiPP; of
- (ix) overmacht.

Indien een richtlijn, een restrictie of het risicobudget passief overschreden wordt, zal KCM binnen drie werkdagen na vaststelling van de overschrijding actie ondernemen om het vermogen zo spoedig mogelijk weer in overeenstemming te brengen met deze richtlijn, restrictie of het risicobudget, tenzij KCM besluit dat het in het belang van StiPP is deze overschrijding tijdelijk te handhaven, in welk geval KCM hierover in overleg zal treden met StiPP.

Actieve Overschrijding

Van een actieve overschrijding is enkel sprake indien een richtlijn, een restrictie of het risicobudget wordt overschreden door rechtstreeks toedoen van een handeling van KCM. In

het geval van een actieve overschrijding van een richtlijn, een restrictie of het risicobudget zal KCM binnen een Werkdag na vaststelling van de overschrijding actie ondernemen om het vermogen zo spoedig mogelijk weer in overeenstemming te brengen met deze richtlijn, restrictie of het risicobudget. KCM zal StiPP zo spoedig mogelijk maar uiterlijk binnen twee werkdagen na vaststelling van een dergelijke overschrijding hierover informeren.

6.2.7.2 Beleggen via Beleggingsinstellingen

Voor de invulling van de beleggingscategorieën wordt onder andere gebruik gemaakt van beleggingsinstellingen. Deze beleggingsinstellingen worden door KCM geïnclassificeerd conform de beleggingscategorie waarin zij strategisch actief zijn, zoals vermeld in het prospectus of informatiememorandum van de betreffende beleggingsinstelling. Ook met betrekking tot monitoring van de beleggingsrisico's (met name valutarisico, kredietrisico, concentratierisico of renterisico) wordt bij implementatie van het beleggingsbeleid rekening gehouden met de strategische risico's per Beleggingsinstelling of, indien deze niet aanwezig zijn, met de risico's conform de benchmark van de betreffende beleggingsinstelling.

Bij de keuze voor een bepaalde beleggingsinstelling zal KCM zoveel mogelijk rekening houden met de aansluiting van het beleid van de betreffende beleggingsinstelling, bij het beleid, de doelstelling en de benchmark van StiPP.

6.2.7.3 Richtlijnen per beleggingscategorie

StiPP kiest er bewust voor om niet tot in detail de richtlijnen vast te leggen waaraan moet worden voldaan. Als er vooraf richtlijnen per categorie worden vastgelegd dan gaat het bestuur potentieel met oogkleppen handelen en een deel van het universum op voorhand uitsluiten. Daarnaast belegt StiPP vanuit kostenoverwegingen veelal in beleggingsfondsen en daarbij zijn de richtlijnen (prospectus) in het algemeen zeer ruim. Het hanteren van restricties leidt potentieel tot een grote uitsluiting van het universum vooraf en dat wil StiPP niet. Via de onepagers heeft het fonds wel bepaald wat het belangrijke criteria vindt en daar wordt ook onafhankelijk over gerapporteerd. Dus StiPP hanteert wel degelijk criteria maar *bewust* niet volledig sturend voorafgaand aan de manager selectie.

7. Financieel crisisplan

DNB heeft het fonds verzocht een 'financieel crisisplan' op te stellen. In dit plan is door het bestuur het beleid vastgelegd dat wordt gehanteerd in crisissituaties en moet worden opgenomen in de Abtn.

In het financieel crisisplan wordt de situatie waarbij Cao-partijen zouden besluiten om de basis en / of plusregeling te beëindigen of het bestuur van mening is dat de regeling niet meer uitvoerbaar is en stopt, als mogelijke crisissituatie beschouwd.

Het pensioenfondsbestuur erkent dit risico en zal in het uiterste geval de ingegane pensioenen (voor risico fonds) onderbrengen bij een externe partij. De kapitalen uit hoofde van de beschikbare-premie zullen in principe blijven worden beheerd door het pensioenfonds. De toekomstige kosten die gemaakt worden voor het beheer van deze kapitalen zullen in eerste instantie ten laste komen van de vrije reserve en eventueel, indien deze vrije reserve niet voldoende is, ten laste worden gebracht van de behaalde beleggingsrendementen.

Indien een situatie waarbij de premiestroom stopt zich voordoet, zal het bestuur de situatie opnieuw analyseren. Het bestuur kan dan eventueel voor een andere oplossing kiezen als die oplossing op dat moment voor de deelnemers tot betere uitkomsten leidt.”

Het volledige financieel crisisplan treft u in de bijlagen van deze Abtn.

8. Toekomstvisie

In oktober 2016 heeft het bestuur een beleidsplan 2017 opgesteld. Dit beleidsplan is toegevoegd als bijlage behorend bij deze Abtn.

Bijlage I: Fondsdocumenten

StiPP beschikt over de onderstaande documenten. Voor zover deze niet via de website van het fonds www.stippensioen.nl beschikbaar zijn kunnen deze worden opgevraagd bij de afdeling Bestuurszaken van Syntrus Achmea

Verplichtstellingsbeschikking

Statuten

Uitvoeringsreglement

Pensioenreglement(en)

Jaarverslag

Risico-inventarisatie

Financieel crisisplan

Beleggingsplan

5-partijenovereenkomst

Communicatieplan

Website

Transparantiedocument

Geschiktheidsplan

Opleidingsplan

Vergoedingsregeling

Gedragcode

Reglementen

Klachten- en geschillenregeling

Verantwoordingsorgaan

Raad van toezicht

Beleidsplan 2017

Procedure vaststellen (beleids)dekkingsgraad

Bijlage II: Verklaring beleggingsbeginselen

Verklaring inzake de beleggingsbeginselen Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP)

De 'Verklaring inzake de beleggingsbeginselen' ('Verklaring') beschrijft op beknopte wijze de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van het fonds. Doelstelling van het beleggingsbeleid van het fonds is het behalen van een maximaal reëel langetermijn rendement ten behoeve van de (gewezen) deelnemers in het pensioenfonds. Het bestuur bepaalt welke risico's het fonds bereid is daarbij te nemen, met inachtneming van de opbouw van het deelnemersbestand, de vereiste solvabiliteit en het gegeven van een vaste, door cao-partijen besloten premie.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een risicobewuste houding, die uitgedrukt wordt in kwalitatieve en kwantitatieve criteria.

Onder kwalitatieve risicohouding wordt verstaan de houding die het bestuur heeft ten aanzien van risico waaronder onder andere:

- Het opgebouwde pensioen vormt na pensionering niet de belangrijkste bron van inkomen voor deelnemers van het pensioenfonds.
- Gezien het feit dat dit een DC regeling betreft, is de sturingskracht van premie-aanpassingen beperkt.
- Er wordt niet gestreefd naar het verlenen van toeslagen op de ingegane pensioenen.
- Een afgewogen balans tussen te nemen risico's en het naar verwachting te realiseren beleggingsrendement is noodzakelijk om op langere termijn invulling te kunnen geven aan de pensioenambitie. Voor het nastreven van de pensioenambitie dient het bestuur bereid te zijn om beleggingsrisico te nemen en een beleggingsrendement na te streven dat hoger is dan de risicovrije marktrente.
- Bij slechte economische omstandigheden acht het bestuur het uitlegbaar dat rendementen op de beleggingsportefeuille tegenvallen. Kortingen op de pensioenuitkeringen dienen zoveel mogelijk voorkomen te worden.

De kwalitatieve risicohouding wordt vertaald naar kwantitatieve criteria, te weten de risicogrenzen. De door het bestuur vastgestelde risicogrenzen zijn als volgt:

Grens 1: Vanuit de situatie waarbij dekkingsgraad gelijk is aan vereist eigen vermogen dient de mediaan van het pensioenresultaat tenminste gelijk te zijn aan 75%.

Grens 2: Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat tenminste gelijk te zijn aan 75%.

Grens 3: Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een "slechtweer scenario" (lees: 4e percentiel) 25%.

Het bestuur heeft de volgende risicohouding (korte termijn) vastgesteld met betrekking tot het Vereist Eigen Vermogen: het Vereist Eigen Vermogen van het Fonds mag niet lager zijn dan 5% en niet hoger dan 10%, uitgaande van het huidige VEV van 8%. Op basis van grondige economische analyses en een integraal financieel en risicobeleid worden in het beleggingsproces strategische (meerjaren) en jaarlijkse beleggingsplannen opgesteld en uitgevoerd. Hiermee wordt een samenhang gerealiseerd tussen het beleggingsbeleid en de overige financiële sturingsinstrumenten, waaronder in het bijzonder het toeslagenbeleid. Voor StiPP is dit laatste niet relevant aangezien het toeslagenbeleid afhankelijk is van behaalde rendementen.

Bij de uitvoering van het beleggingsplan wordt voldoende spreiding in de beleggingen gerealiseerd en wordt steeds rekening gehouden met het effect van een belegging op de totale portefeuille in relatie tot de verplichtingenstructuur. Op voorhand wordt geen enkele afzonderlijke beleggingscategorie, beleggingsinstrument of beleggingstechniek uitgesloten. Het fonds weegt telkens expliciet af of het gebruik van de aan de beleggingen verbonden zeggenschapsrechten kan bijdragen aan de realisatie van de beleggingsdoelstelling.

Het fonds heeft het vermogensbeheer volledig uitbesteed.

Het bestuur ziet erop toe dat de kosten die verband houden met het beleggingsbeleid redelijk en proportioneel zijn.

I. Doelstelling

StiPP en haar deelnemers

StiPP is het bedrijfstakpensioenfonds voor werkgevers en werknemers in de uitzendbranche. Op basis van een beschikbare premieregeling bouwen werknemers een vermogen op waarop op pensioendatum een uitkering voor wordt aangekocht. Enkele honderdduizenden deelnemers bouwen op deze manier inmiddels hun pensioen op bij het fonds. Gelet op de aard van de regeling is een samenhangend beleid tussen de beleggingen, de premies en de toeslagverlening niet noodzakelijk. De toeslagen vloeien rechtsreeks voort uit de rendementen van de beleggingen. De premie is niet afhankelijk van actuariële factoren en wordt door het bestuur bepaald.

Duurzaam pensioenstelsel

De rechten en plichten van de bij het fonds aangesloten werkgevers en werknemers, zoals de te betalen premies en op te bouwen pensioenaanspraken, zijn omschreven in het pensioenreglement en de actuariële en bedrijfstechnische nota. De wens voor een zo hoog mogelijke kapitaalsopbouw onder de gegeven premiestelling, tegen een acceptabel risico, vergt een voldoende hoog rendement op het belegde vermogen.

Dit vereist het voeren van een consequent lange termijn beleid binnen het vastgestelde risicoprofiel van het fonds.

Doelstelling beleggingsbeleid

De doelstelling van het fonds wijzigt met de introductie van risico afbouw model (hierna RAM) per leeftijdsgroep naar rendement voor een jonge deelnemer en het mitigeren van het inkooprisico van pensioenuitkeringen naarmate pensionering dichterbij komt.

Verklaring inzake de beleggingsbeginselen

Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is voor zowel de veiligheid als de betaalbaarheid van het pensioen van cruciaal belang. Tegen die achtergrond heeft het fonds deze 'Verklaring inzake de beleggingsbeginselen' ('Verklaring') opgesteld. Zij beschrijft op beknopte wijze de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van het fonds ten behoeve van de (gewezen) deelnemers in het pensioenfonds én ten opzichte van de samenleving waarin het fonds zich beweegt.

Wijziging van deze Verklaring

De in deze Verklaring behandelde onderwerpen zijn voortdurend onderwerp van discussie, binnen het fonds en daarbuiten. Het fonds zal deze Verklaring daarom periodiek herzien na iedere belangrijke wijziging van het beleggingsbeleid. Nieuwe inzichten zullen in deze Verklaring worden opgenomen.

II Organisatie

Beleggingsproces

Onder beleggingsproces wordt verstaan het geheel van regels dat ziet op de voorbereiding en de uitvoering van het beleggingsbeleid en het beheer van de beleggingen.

Rol bestuur en beleggingscommissie in beleggingsproces

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het gehele beleggingsproces, en neemt beslissingen van beleidsmatige en strategische aard. Deze beslissingen worden indien nodig voorbereid door de beleggingscommissie. De beleggingscommissie bestaat uit bestuursleden die blijk hebben gegeven van deskundigheid op het gebied van beleggingen of financiële markten. De beleggingscommissie wordt bijgestaan door een externe beleggingsadviseur. Het daadwerkelijk beleggen van de beschikbare gelden heeft het bestuur opgedragen aan externe vermogensbeheerder (Kempen Capital Management) die belast is met de dagelijkse uitvoering van het beleid. De externe custodian (BONY Mellon) draagt zorg voor een onafhankelijke waardering en performance meting voor het pensioenfonds.

Rapportage en verantwoording

De externe vermogensbeheerder en de custodian brengen iedere maand (beknopt) en ieder kwartaal (uitgebreid) verslag uit aan het bestuur over de wijze waarop het beleggingsplan wordt uitgevoerd en van de behaalde beleggingsresultaten.

Het bestuur legt ieder jaar in de jaarrekening en het jaarverslag verantwoording af over het door haar gevoerde beheer van het pensioenvermogen en geeft inzicht in de financiële toestand van het fonds.

Integraal financieel- en risicobeleid

Het fonds geeft op integrale wijze, met inachtneming van de beperkte sturingsinstrumenten waarover het fonds beschikt, inhoud aan het financiële en risicobeleid van het fonds. Hierbij bestaat een functioneel onderscheid tussen sturing (ex ante risicomangement), risk control en (intern) toezicht. In het kader van de sturing wordt het beleggingsbeleid periodiek, met een jaarlijkse update, in samenhang met de overige financiële sturingsinstrumenten geanalyseerd tegen de achtergrond van verschillende economische scenario's.

Beleggingsplannen

Het fonds maakt onderscheid tussen het strategisch (meerjaren) beleggingsplan (ALM beleid) en het jaarlijkse beleggingsplan. Het bestuur stelt de beleggingsplannen vast.

Strategisch beleggingsplan

Het strategisch beleggingsplan wordt bepaald op basis van de ALM-studie en reflecteert de risicohouding van het fonds. Het bevat de belangrijkste beleggingskeuzes die het fonds moet maken, te weten:

- a. de gewenste vermogenssamenstelling ('strategische allocatie') naar beleggingscategorieën voor elk van de pools. Dit betreft de wegingen naar de vier portefeuilles: zakelijke waarden en vastrentende waarden met een korte-, middellange- en lange looptijd. Het risicoprofiel van deze vermogenssamenstelling wordt geanalyseerd in het licht van alle rechten én verplichtingen op fondsniveau, zowel op korte als op lange termijn;
- b. de rendementsdoelstelling per beleggingscategorie, tot uitdrukking gebracht in één of meer vergelijkingsmaatstaven ('benchmarks');
- c. in hoeverre het fonds bereid is de feitelijke beleggingsportefeuille (tijdelijk) te laten afwijken van de strategisch gewenste portefeuille;
- d. het valutabeleid.

Jaarlijks beleggingsplan

Het jaarlijks beleggingsplan zet uiteen op welke wijze het fonds in het desbetreffende jaar uitvoering zal geven aan het strategisch beleggingsplan. Dit betreft in ieder geval de invulling van de vier portefeuilles: zakelijke waarden en vastrentende waarden met een korte-, middellange- en lange looptijd.

Deskundigheid

Het fonds draagt er zorg voor dat het in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een professioneel beheer van de beleggingen; en
- de beheersing van de aan beleggingen verbonden risico's.

Scheiding van belangen

Bij de uitvoering van het beleggingsplan wordt gewaakt voor belangenverstrengeling. Met het oog daarop zijn bestuur en medewerkers van het fonds gebonden aan een gedragscode.

Markt-, krediet- en operationeel risico

Voor de generieke sturing van het mismatchrisico zijn de ‘exposures’ naar de strategische assets in de beleggingsportefeuille van groot belang. Specifieke sturing op marktrisico’s vindt plaats met behulp van onder andere standaarddeviatie, tracking error en ‘value at risk’ (VAR) methodieken. Voor kredietrisico’s wordt gewerkt met exposure limieten en credit ratings. Voor de beheersing van operationele risico’s is een aantal maatregelen geïmplementeerd waaronder bevoegdhedenregeling, uitwijkbeleid en incidentenmanagement.

III Uitvoering

“Prudent person”

Bij de uitvoering van het beleggingsplan staat de “prudent person”-regel centraal. De “prudent person”-regel rust op de volgende pijlers:

- deskundig vermogensbeheer;
- de activa worden belegd in het belang van de (gewezen) deelnemers;
- de activa worden zodanig belegd dat de veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel wordt gewaarborgd; dit betekent dat het risico- en rendementsprofiel van de totale portefeuille steeds afgestemd moet zijn op een voldoende spreiding (diversificatie).

Beleggingsvrijheid

Het fonds beoordeelt elke belegging zuiver op grond van risico- en rendementsoverwegingen. Volgens de “prudent person”-regel is daarbij op voorhand geen enkele afzonderlijke beleggingscategorie, beleggingsinstrument of beleggingstechniek uit te sluiten, omdat steeds wordt gekeken naar het effect van de belegging op de totale portefeuille in relatie tot de verplichtingenstructuur. Het fonds kijkt bij het beoordelen van beleggingscategorieën expliciet naar de door haar opgestelde investment beliefs.

Het fonds wil als belegger noch anderszins een zodanige verantwoordelijkheid aanvaarden voor een ondernemingsactiviteit dat daaruit een niet beoogde verplichting tot additionele vermogensverstrekking kan voortvloeien.

In algemene zin zal het fonds zich verzetten tegen iedere vorm van beleggingsdwang en beleggingsrestricties; deze doen afbreuk aan een optimaal risico- en rendementsprofiel.

Grenzen aan beleggingsvrijheid

Het fonds werkt in het algemeen uiteraard niet mee aan een beleggingstransactie die bijvoorbeeld op grond van het internationale recht, verboden is. Voorts wil het fonds zich van een belegging te onthouden:

- indien daardoor strafbare of moreel verwerpelijke gedragingen worden bevorderd;
- indien de belegging - zo zij zou worden verricht - in onmiddellijk verband staat met een schending van mensenrechten of fundamentele vrijheden.

Uitbesteding

De beleggingen ter uitvoering van het beleggingsplan komen tot stand via uitbesteding aan derden die daartoe door het fonds zijn gecontracteerd. Op deze wijze wordt optimaal gebruik gemaakt van de beschikbare deskundigheid, schaalvoordelen en flexibiliteit. De selectie van

vermogensbeheerders en de beoordeling van hun prestaties vinden plaats op basis van objectieve criteria. De gemaakte afwegingen en de daarbij gehanteerde argumenten blijken uit een systematisch opgebouwd selectie- en evaluatiedossier. Voorts beschikt het fonds over afdoende controlemechanismen om uitbestedingsrisico's te beheersen.

Kosten

Bij de uitvoering van het beleggingsplan maakt het fonds geen andere kosten dan die welke redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegde vermogen en de doelstellingen van het pensioenfonds. In het jaarverslag doet het fonds op transparante wijze verslag van de kosten.

Waardering

De beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, aangepast met de daaraan toewijsbare vorderingen, schulden, transitoria en liquide middelen. Indien mogelijk wordt de beurswaarde als actuele waarde gehanteerd. Voor de minder liquide beleggingen in niet-beursgenoteerd vastgoed en hypotheek zijn geen waarderingen van externe partijen beschikbaar en vindt de waardering plaats conform de waarderingssystematiek van de fondsmanager.

Zorgvuldig ondernemerschap

Het fonds legt – als langetermijn belegger – de aandacht op de langetermijn doelstelling van de onderneming waarin het belegt in termen van duurzame economische groei. Het fonds betreft informatie over duurzame economische groei – vaak van niet-financiële aard – bij zijn analyses van de kwaliteit van ondernemingen. Hierdoor worden kansen en risico's opgespoord die in het bijzonder relevant zijn voor een langetermijn belegger maar die onvoldoende waardering krijgen op de 'traditionele' balans van een onderneming.

Het fonds is van mening dat duurzaamheid en corporate governance onlosmakelijk met zorgvuldig ondernemerschap verbonden zijn. De ondernemingsleiding moet in staat zijn hierover verantwoording af te leggen. Een dergelijke verantwoording is inherent aan goed ondernemingsbestuur en daarmee van belang om te voorkomen dat de onderneming zich gaat vervreemden van de samenleving waarvan zij deel uitmaakt.

Nevenactiviteiten

Het fonds ontwikkelt activiteiten die het in staat stellen zijn maatschappelijke functie – de verzorging van (gewezen) deelnemers voor de financiële gevolgen van overlijden of pensionering op basis van solidariteit en collectiviteit – zo goed mogelijk uit te voeren. Voor zover die activiteiten niet behoren tot de kerntaken van een pensioenfonds, voert het fonds deze niet uit.

Verantwoording

Het fonds is zich bewust van de maatschappelijke rol die het als belegger vervult. Die rol dwingt het fonds tot grote zorgvuldigheid in zijn handelen. Het fonds is te allen tijde bereid verantwoording af te leggen over zijn beleggingsgedrag.

IV Investment Beliefs

In 2010 heeft het bestuur Investment Beliefs vastgesteld. Dit zijn uitgangspunten waarop het fonds het beleggingsbeleid heeft ingericht. Door het opzetten van de langlopende portefeuille en de overgang naar het risicoafbouw model is de portefeuille aanzienlijk gewijzigd. Daarom heeft het bestuur in 2014 de investment beliefs nogmaals bekeken en waar nodig bijgesteld.

De doelstelling van het beleggingsbeleid is het behalen van een hoog en stabiel lange termijn rendement, binnen de door het bestuur vastgestelde risicoparameters en rekening houdend met de lang- en kortlopende verplichtingen van het pensioenfonds, de solvabiliteitseisen die aan haar worden gesteld en de wenselijkheid van een stabiel premiebeleid.

De Investments Beliefs zijn als volgt vastgesteld:

1. Asset allocatie is de belangrijkste keuze in relatie tot het uiteindelijke rendement

Binnen de randvoorwaarden, zoals maximaal te lopen risico, verwacht rendement en profiel van de verplichtingen, is de strategische asset allocatie de belangrijkste component in de realisatie van het rendement. De beslissing om al dan niet in aandelen te beleggen, heeft op lange termijn veel meer impact dan de beslissing om in het ene of het andere aandeel te beleggen. Daarom hanteert StiPP een top-down benadering bij de samenstelling van de portefeuille:

- StiPP besteedt veel tijd en energie aan de bepaling van de strategische assetmix en afdekking van onrendabele risico's;
- StiPP formuleert richtlijnen omtrent de maximale afwijking van de strategische portefeuille.
- StiPP maakt een bewuste keuze welke benchmark het wil hanteren per beleggingscategorie.

2. Beleggingsrisico wordt op lange termijn beloond

De reden om in aandelen of andere beleggingscategorieën met een hoger risico te beleggen is een hoger verwacht rendement op lange termijn. Er bestaat een risicopremie voor investeringen met een hoger risico. Echter, het pensioenfonds onderkent een tweetal doelgroepen met hun eigen specifieke risicoprofiel, te weten: deelnemers en gepensioneerden. Daarom:

- is met name voor de deelnemers met een lange beleggingshorizon belegd in beleggingscategorieën met een hoger risico;
- heeft het bestuur de doelstelling het risico geleidelijk te beperken zodra de deelnemers dichterbij de pensioendatum komen;
- worden risico's waar geen additioneel rendement tegenover staat, zoveel mogelijk beperkt;
- vereist het pensioenfonds een hoger rendement indien het haar geld langer belegt.

3. Diversificatie is belangrijk

Diversificatie zorgt voor spreiding van het risico. Daarom:

- wordt het vermogen geïnvesteerd in meerdere beleggingscategorieën;
- is er uitgebreid onderzoek naar de toegevoegde waarde, alvorens een investering wordt gedaan;
- wordt gestreefd naar een strategisch gewicht van een beleggingscategorie van minimaal 2,5% van het totale vermogen;
- dient het bestuur in dit verband een afweging te maken met complexiteit en kosten ten aanzien van een beleggingscategorie of specifieke beheerder.

4. Consistent outperformance genereren is moeilijk

In liquide markten blijkt 75% van de beheerders een lager rendement te behalen dan de index. Redenen hiervoor zijn onder andere: hogere transactiekosten en beheervergoeding. Daarnaast is het onmogelijk de markt perfect te voorspellen. Tot slot zijn sommige markten zeer efficiënt waardoor informatie snel in de koers is verwerkt. Daarom:

- is een deel van het vermogen passief belegd. Actief beleid wordt toegepast bij voldoende sterke argumenten;
- worden efficiënte markten in de basis passief benaderd, terwijl op inefficiënte markten een actief beleid mogelijk is;
- zou om diversificatieredenen een multi-management strategie aantrekkelijk kunnen zijn in geval van actief beleid.

5. Voor illiquide beleggingen wordt een extra vergoeding vereist

Illiquide beleggingen zoals private equity, direct vastgoed en infrastructuur, kennen een extra verwacht rendement ten opzichte van de beursgenoteerde aandelen en vastgoedfondsen. Als lange termijn belegger kan een pensioenfonds hier van profiteren. Echter, er bestaat ook een grens aan het percentage dat in illiquide categorieën kan worden belegd. Bij veranderende omstandigheden, moet de portefeuille aangepast kunnen worden aan de behoefte van dat moment. Daarom:

- hanteert het bestuur een maximum percentage van het vermogen voor illiquide beleggingen, waarbij rekening wordt gehouden met de liquiditeitsbehoefte van het fonds;
- wordt er voor elke illiquide beleggingscategorie beoordeeld of er een extra vergoeding mag worden verwacht.

6. Kostenbeheersing is belangrijk

De beschikbare premie is als relatief laag te bestempelen. Hierdoor is het belang van een stringente kostenbeheersing hoog. Verwachte opbrengsten zijn onzeker, maar kosten daarentegen niet. Investeren kost geld, waarbij passieve beleggingen relatief een lagere fee vragen dan actieve beheerstijlen. Daarnaast is het beheer van alternatives vaak duurder dan van liquide beleggingscategorieën. Daarom:

- weegt het bestuur de kosten zorgvuldig mee om te bepalen of een investering na kosten een voldoende hoog verwacht rendement genereert.
- zal het fonds enkel in actieve strategieën investeren wanneer redelijkerwijs verwacht mag worden dat deze strategie de extra kosten ruimschoots compenseert.

7. StiPP belegt alleen in categorieën en strategieën die het bestuur begrijpt

Alle investeringen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Daarvoor is het van belang niet geconfronteerd te worden met risico's die bij aanvang niet onderkend zijn.

Een belegging moet transparant zijn om de mogelijke risico's van de investering in te kunnen schatten, anders heeft de samenstelling van de portefeuille mogelijk een ander rendement/risico profiel dan gedacht. Daarom:

- beoordeelt StiPP iedere belegging in de context van de andere investeringen;
- doet StiPP uitgebreid onderzoek naar nieuwe investeringen;
- investeert het pensioenfonds enkel in fondsen waarvan onderliggende portefeuilles transparant worden beheerd en de impact van onderliggende instrumenten duidelijk zijn voor het bestuur;
- maakt het pensioenfonds gebruik van externe professionals als ondersteuning
- wil het pensioenfonds kunnen uitleggen aan de achterban waarom in een bepaalde beleggingscategorie wordt belegd.

8. Een sterke organisatie draagt bij aan het rendement

Een sterke organisatie heeft een duidelijke governance en structuur van de diverse afdelingen. Wanneer verantwoordelijkheden eenduidig zijn verankerd in de diverse teams, zal dit het risicobeheer en aansturing van de portefeuilles ten goede komen. Daarom:

- laat StiPP haar vermogen beheren door vermogensbeheerders met een transparante organisatiestructuur;
- heeft de vermogensbeheerder van StiPP een helder mandaat;
- ontvangt het bestuur een duidelijke rapportage met een verantwoording van het beleid;
- kan het bestuur taken uitbesteden aan gespecialiseerde partijen, waarbij het bestuur de integrale verantwoordelijkheid behoudt.

9. Het renterisico is geen structureel beloond risico

De (lange) rente is voor de deelnemers belangrijk omdat de lange rente op de pensioendatum bepaalt hoeveel pensioen er kan worden ingekocht. Tijdens de uitkeringsfase bepaalt de lange rente de waarde van de pensioenen. StiPP gelooft niet dat de rente structureel zal stijgen of dalen. Het kan wel zo zijn dat door onevenwichtigheden in de markt de rente tijdelijk onrealistisch laag of onrealistisch hoog kan zijn. Daarom:

- neemt het pensioenfonds geen renterisico in de uitkeringenfase;
- wordt het renterisico geleidelijk aan afgebouwd vanaf 10 jaar voor de pensioendatum;
- kan voor het beleggingsbeleid van jongere deelnemers rekening worden gehouden met een rentevisie indien de rentemarkt als onevenwichtig wordt beschouwd.

10. Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) is belangrijk

STiPP gelooft dat bedrijven die in de bedrijfsvoering rekening houden met ESG-maatstaven (E=environmental, S=social en G=governance) op de lange termijn betere resultaten behalen dan bedrijven die dat niet doen. De verantwoordelijkheid van het fonds gaat verder dan een goede risico-rendementsafweging. Het fonds is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen. Daarom:

- is bij beleggingsbeslissingen de MVB-impact onderdeel van de besluitvorming;
- voert STiPP een uitsluitingenbeleid en een engagement beleid waarover verantwoording wordt gegeven en waar het fonds op aanspreekbaar is;
- worden beleggingen (door een externe partij) gescreend op internationale normen en waarden;
- heeft het fonds ook aandacht voor de mogelijke negatieve consequenties die een (te) strikt MVB beleid kan hebben op de omvang van het belegbaar universum en het kostenniveau.

Bijlage III: Tabel Correctiefactoren ervaringssterfte

Ervaringssterfte StiPP 2016						
Leeftijd	Man	Vrouw		Leeftijd	Man	Vrouw
21	83,04%	79,21%		66	74,96%	82,27%
22	83,04%	79,21%		67	77,05%	85,26%
23	83,04%	79,21%		68	79,03%	87,73%
24	83,04%	79,21%		69	80,69%	89,95%
25	83,04%	79,21%		70	81,97%	91,67%
26	77,12%	75,02%		71	82,24%	93,09%
27	71,19%	70,83%		72	82,80%	93,49%
28	65,27%	66,64%		73	83,38%	94,11%
29	59,35%	62,44%		74	84,31%	94,80%
30	53,42%	58,25%		75	85,49%	95,71%
31	50,27%	57,91%		76	86,50%	96,37%
32	49,20%	58,79%		77	87,34%	96,81%
33	48,48%	59,52%		78	88,27%	97,21%
34	50,03%	60,84%		79	89,12%	97,47%
35	49,87%	60,95%		80	90,14%	97,51%
36	50,30%	62,56%		81	91,03%	97,62%
37	50,82%	62,83%		82	91,57%	97,48%
38	52,23%	63,58%		83	92,07%	97,40%
39	52,79%	61,83%		84	92,69%	97,26%
40	54,11%	61,25%		85	92,94%	97,20%
41	54,08%	61,28%		86	93,59%	97,17%
42	54,11%	59,49%		87	94,04%	97,19%
43	54,38%	60,28%		88	94,79%	97,42%
44	55,21%	59,85%		89	95,05%	97,64%
45	56,06%	59,51%		90	95,50%	97,85%
46	57,08%	58,90%		91	95,95%	98,07%
47	56,64%	59,04%		92	96,40%	98,28%
48	56,42%	58,86%		93	96,85%	98,50%
49	55,19%	58,16%		94	97,30%	98,71%
50	54,94%	58,04%		95	97,75%	98,93%
51	54,81%	57,90%		96	98,20%	99,14%
52	54,78%	57,89%		97	98,65%	99,36%
53	55,30%	57,96%		98	99,10%	99,57%
54	55,79%	57,46%		99	99,55%	99,79%
55	56,46%	57,33%		100	100,00%	100,00%
56	57,21%	57,81%		101	100,00%	100,00%
57	58,24%	59,03%		102	100,00%	100,00%
58	59,69%	59,85%		103	100,00%	100,00%
59	60,40%	61,14%		104	100,00%	100,00%
60	61,62%	63,16%		105	100,00%	100,00%
61	62,68%	65,95%		106	100,00%	100,00%
62	64,28%	69,16%		107	100,00%	100,00%
63	66,56%	71,97%		108	100,00%	100,00%
64	69,44%	75,45%		109	100,00%	100,00%
65	72,33%	79,28%		110	100,00%	100,00%